

Kijitabu cha Mafunzo cha SBS

Waraka kwa Waefeso

Utajiri wa Kristo usiopimika

“taji la maandiko ya Paulo”

“utunzi wa kiungu kuliko yote”

“waraka wa kifalme kuliko nyaraka zote”

“waraka huu ni muziki mtupu ... Tunachosoma hapa ni kweli inayoimba, mafundisho yaliyotungiwa muziki”

“Waraka kwa Waefeso ni mojawapo ya maandiko muhimu zaidi kuwahi kuandikwa.”

“Kilele cha nyaraka za Paulo”

Kuliko waraka mwingine wowote, waraka huu unaeleza asili ya imani ya Kikristo, chanzo chake na upeo wake, utimilifu wake na matokeo yake. Imani hii imesimikwa katika Mwana wa Mungu aliyekufa, akafufuka na kuketishwa kwenye kiti cha enzi.

Hans-Jörg Ronsdorf / Christliche Gemeinde Kempten, Allgäu

Yaliyomo

- Mji wa Efeso
- Wapokeaji wa waraka
- Paulo, Timotheo na Yohana na Efeso
- Sababu ya kuandikwa kwa waraka
- Yaliyomo na mpangilio wa waraka
- Mahali pa mbinguni: Je, yako mbali kiasi gani na sisi?
- Baraka za rohoni katika ulimwengu wa mbinguni: Ni nini?
- Kuchaguliwa (kuchaguliwa tangu awali): Je, ni mada ya mabishano tu?
- Kufanywa wana na kufanywa watoto: Je, ni kitu kimoja tu?
- Ketu – Enenda – Simama: Mpangilio wa Mungu
- Kanisa la Agano Jipya: Limekuwepo tangu lini?
- Utimilifu wa Mungu – lengo la vitu vyote
- Mifano ya Agano la Kale (taipolojia) na Waraka kwa Waefeso
- Kristo aliye kichwa: Umoja, kazi, uwakilishi
- Vipawa vitano vya watu: Mitume, manabii, wainjilisti, wachungaji na walimu
- Utu mpya: Unaonekana wapi na jinsi gani
- Falme na mamlaka: Yule mwovu na ulimwengu usioonekana
- Silaha zote za Mungu: Vita vya kiroho – lakini jinsi gani?
- Efeso na Kolosai

- Vitabu vilivyotumika

Efeso, mji wenyewe

Efeso (Kilatini Ephesus, Kiyunani Ἔφεσος, Kituruki Efes) ulikuwa mojawapo ya miji muhimu zaidi na ya zamani zaidi ya Kiyunani katika Asia Ndogo (leo Uturuki) nyakati za kale. Efeso uko karibu kilomita 70 kusini mwa İzmir, si mbali na pwani ya magharibi ya Uturuki (bahari ya Aegea), katika eneo la kale la Ionia. Nyakati za kale mji ulikuwa kando kabisa ya bahari. Kwa sababu ya udongo uliojikusanya, na kwa mabadiliko ya hali ya hewa na matetemeko ya ardhi, mstari wa pwani ulisogea kuelekea magharibi kadiri muda ulivyopita. Kwa hiyo leo mji uko kilomita kadhaa ndani ya nchi kavu, na si mji wa bandari tena.

Efeso ulikuwa mojawapo ya miji muhimu zaidi ya Dola la Kirumi, na kwa wakazi wake zaidi ya 200,000 ulikuwa pia mojawapo ya miji mikubwa zaidi. Ulikuwa makao ya liwali (prokonsuli) wa jimbo la Asia. Majengo mengi ya umma yalijengwa, yakigharamiwa na mji wenyewe na pia na raia matajiri. Miongoni mwake yalikuwa mahekalu ya makaisari Vespasian na Hadrian, walioabudiwa katika ibada ya kumwabudu kaisari. Kwa upande wa kazi ya misheni, Efeso ulikuwa na mahali pazuri pa kimkakati kwa sababu ya barabara kubwa za biashara na bandari yake.

Ulikuwa mji wa kimataifa, mahali ambapo tamaduni na dini mbalimbali zilikutana na kuchanganyika. Efeso ulijulikana sana kwa sababu ya mungu mke Artemi na hekalu lake kubwa sana, lililohesabiwa kuwa mojawapo ya maajabu 7 ya ulimwengu wa kale. Ibadu ya miungu, mambo ya uchawi na uloji vilikuwa na nafasi kubwa katika mji huu, na pia katika Asia Ndogo yote.

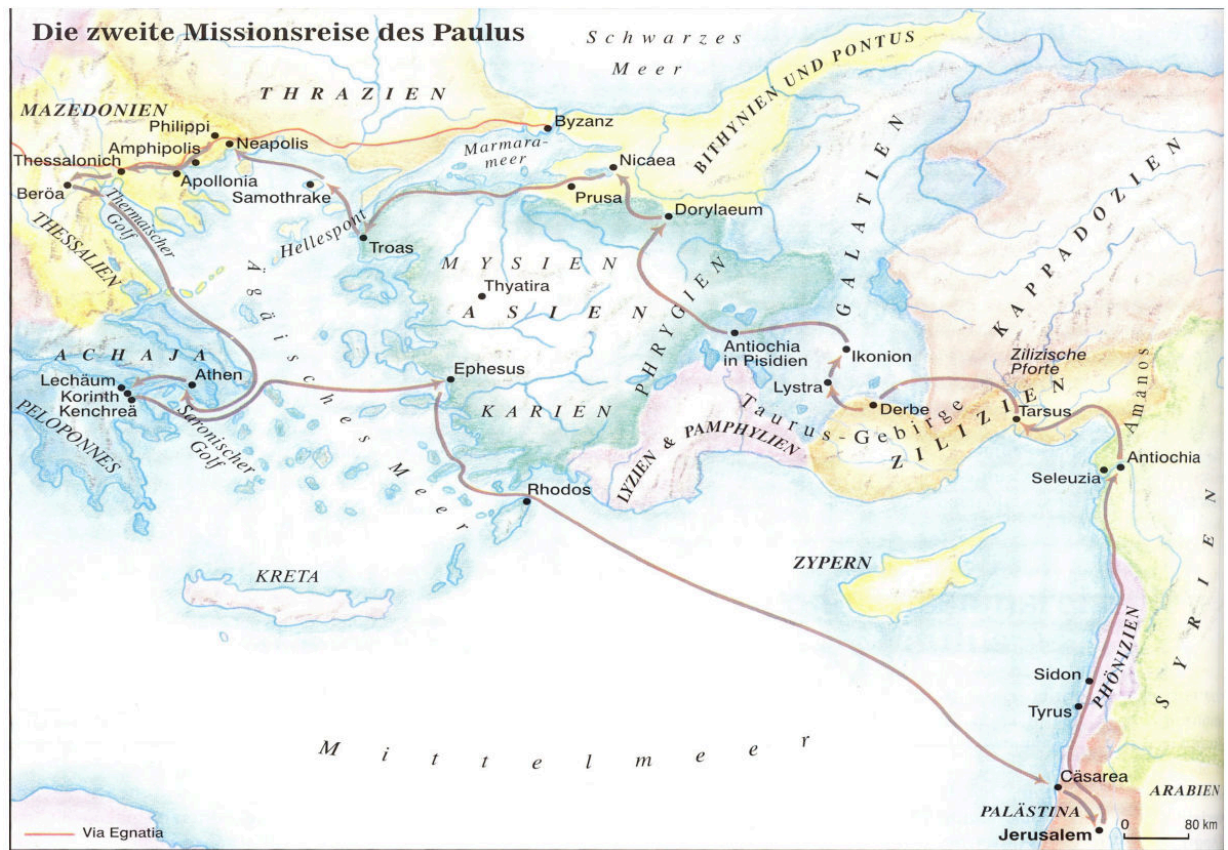
Tukijua hali hii, baadhi ya sehemu za waraka zinaeleweka vizuri hasa. Kwa ujumla inaonekana kwamba sababu ya kuandikwa kwa waraka iko hasa katika mazingira haya ya kiroho na ya kidini.

Katika karne ya 19 uchunguzi wa kiakiolojia wa Efeso ulianza kwa kutafuta mabaki ya hekalu la Artemi. (Chanzo: www.wikipedia.de)

Leo Efeso ni mojawapo ya vivutio vya utalii vya Uturuki, wenye wageni mamia ya maelfu kila mwaka.

Ushuhuda wa Kikristo kwa namna ya kanisa la mahali haupo tena katika mji huu tangu zamani.

Mahali ulipo

Paulo na Efeso

Mwishoni mwa safari yake ya 2 ya kimisionari Paulo alifika Efeso kwa mara ya kwanza, lakini aliuacha tena baada ya muda mfupi (Matendo 18:19-21). Kisha safari yake ya 3 ya kimisionari (Matendo 18:23-21:16) ilimpeleka Efeso, ambako alikaa na kufanya kazi miaka 3 (Matendo 20:31), kwa sababu Bwana alikuwa na kazi kubwa ya kumfanyisha huko. Kutoka huko, karibu mwaka 54 na 55, aliandika nyaraka mbili kwa Wakorintho. Kwa Waefeso, kama vile kwa Wafilipi na Wakolosai, na pia kwa Filemoni, aliandika akiwa Rumi (labda tayari akiwa Kaisaria), wakati wa kifungo chake cha kwanza huko Rumi, karibu mwaka 60–62. Nyaraka hizi zote zinataja kifungo chake. Tikiko ndiye aliyezipeleka nyaraka hizo (6:21-22).

Kazi ya Paulo huko Efeso, kama kituo cha kuanzia kwa Asia Ndogo yote na zaidi ya hapo, ilileta baraka nyingi: “Jambo hili likaendelea muda wa miaka miwili, hata wote waliokaa Asia, Wayahudi kwa Wayunani, wakalisikia neno la Bwana. Na Mungu akafanya kwa mikono ya Paulo miujiza isiyo ya kawaida, hata watu wakawapelekea wagonjwa lesu na nguo zilizogusa mwili wake, magonjwa yao yakawaondoka, na pepo wachafu wakawatoka”, Matendo 19:10-12.

Na: “Hivyo neno la Bwana likaenea kwa nguvu na kushinda”, Matendo 19:20. Katika muktadha huu hotuba ya kuaga ambayo Paulo aliwapa wazee wa Efeso inafundisha sana, kwa sababu hapo anawakumbusha juu ya miaka aliyokaa nao na huduma yake, na anaieleza kazi yake: Matendo 20:17-38.

Timotheo na Efeso

Bila shaka Timotheo alikuwa Efeso mara kadhaa. Mara moja Paulo alimwacha huko (1 Timotheo 1:3). Waraka wa kwanza kwa Timotheo (na pia wa pili) ulitumwa Efeso, kwa sababu Timotheo alikuwa huko. Waraka huu unaonyesha kwamba huko kulikuwa na matatizo ya mafundisho ya uongo (Gnosis, ushikasheria, n.k.), ambayo alipaswa kuyashughulikia.

Mapokeo ya kihistoria, au ya kanisa, yanamfanya Timotheo kuwa askofu wa Efeso.

Yohana, mtume, na Efeso

Inasemwa kuhusu mtume Yohana kwamba aliishi Efeso kwa muda mrefu. Hakuna andiko la Biblia linalothibitisha jambo hili, lakini kuna ushahidi wa watu walioishi wakati huo. Katika mapokeo ya kanisa la kale kuna taarifa kwamba Yohana alikufa katika Asia Ndogo akiwa mzee sana. Katikati ya karne ya 2, Justin Mfiadini anasimulia habari za “Yohana, mmoja wa mitume”, kama shahidi aliyeishi “kwetu” (yaani Efeso). Irenaeus, aliyetoka Asia Ndogo (mwishoni mwa karne ya 2), anamtaja mara nyingi mtume Yohana aliyeishi Asia Ndogo, na anaeleza wazi kwamba Yohana aliandika Injili yake huko Efeso, na kwamba aliishi huko mpaka wakati wa utawala wa Trajan.

Barua kwa kanisa la Efeso, pamoja na barua nyingine zote za Yohana kwa makanisa (Ufunuo 2-3), zinashuhudia eneo la kazi yake katika Asia Ndogo.

Mapokeo mengine ya kanisa (ya Kikatoliki!) yanasema kwamba Yohana alihamia Efeso pamoja na Mariamu, mama yake Yesu, na wanawake wengine, kabla ya kuharibiwa kwa Yerusalemu.

Inafaa kutafakari ukweli kwamba Paulo anamwandikia Timotheo kuhusu fundisho la hatari la Gnosis, ambalo Yohana pia analipinga katika nyaraka zake.

Hitimisho: Kanisa la mji mkubwa wa Efeso lilipendelewa na kujengwa kwa namna ya pekee: kwa kukaa kwa mitume 2 huko, na kwa wajumbe wao, yaani watenda kazi pamoja nao na wanafunzi wao; kwa watu kama Apolo na mume na mke Akila na Prisila; na kwa nyaraka walizopokea (kabla ya kukamilika kwa orodha ya vitabu vya Agano Jipya).

Mwaka 431 BK baraza la 3 la kanisa lilifanyika Efeso, na maamuzi yake bado yanakubaliwa leo. Hata hivyo, kwa masikitiko, hakuna kilichobaki cha ushuhuda wa Kikristo huko.

Sababu ya kuandikwa kwa waraka

Kwa kawaida inasemwa, na ni kweli, kwamba hakuna sababu maalum ya kuandikwa kwa waraka huu kama ile tunayoiona wazi, kwa mfano, katika nyaraka kwa Wakorintho au kwa Wagalatia. Huu ni waraka wa jumla, aina ya barua ya mzunguko isiyo na habari maalum za kibinafsi, lakini yenye mafundisho mapana na yaliyopangwa vizuri. Kuliko waraka mwingine wowote unafunua fundisho kuhusu kanisa, mwili wa Kristo, na kuhusu Kristo aliye kichwa, na nafasi ya Mkristo ya mbinguni. Efeso haukuwa kituo cha biashara na fedha tu, bali pia cha dini za siri, ibada ya sanamu, mambo ya uchawi na ulozi. Maisha ya watu yaliongozwa na mambo haya. Nguvu za kiroho ambazo Paulo anazitaja mara kadhaa zilikuwa na nafasi ya kutawala. Watu walizisihi kwa maombi ya kiuchawi ili zitumie ushawishi wao kwa faida yao. Hivyo ushawishi wao ulikuwa kila mahali, lakini ulikuwa wa kutisha zaidi kuliko wa kusaidia. Kwa hiyo sababu nyingine ya waraka inaweza kuonekana katika kusudi la kuwafundisha waumini wa Efeso, na hivyo wa Asia Ndogo yote, kuhusu nguvu hizi. Lengo lilikuwa wasiziogope tena (wala wasichukue chochote kutoka kwazo na kukiingiza katika imani yao mpya, taz. Waraka kwa Wakolosai), bali wajihadhari na ushawishi wao wa kishetani ulio kila mahali (vita vya kiroho). Waraka pia unaonya dhidi ya mafundisho ya uongo na ya kigeni, bila kuyaeleza kwa undani (kama ilivyo kwa Wakolosai).

Yaliyomo na mpangilio wa waraka

Paulo anafunua shauri na kusudi la milele la Mungu, linalomhusu Kristo – Mwana wa Mungu aliyefanyika mwanadamu – na waumini mmoja mmoja, na pia kanisa. Ili shauri hili la Mungu lifikie lengo lake, ilimbidi Kristo afe na kufufuka, kwa sababu wale ambao sasa ni waumini hapo kwanza walikuwa wafu katika dhambi. Wanafanywa kuwa watu wapya, wanaofaa kukaa mbele za Mungu sasa na hata milele. Tayari sasa shauri la milele la Mungu linaonekana katika wakati huu wa sasa, katika maisha ya waumini na ya kanisa.

Kuliko waraka mwingine wowote, waraka huu unaeleza asili ya imani ya Kikristo, iliyojengwa juu ya Mwana wa Mungu aliyekufa, akafufuka na kuketishwa kwenye kiti cha enzi mkono wa kuume wa Mungu. **Kwa sababu Mtu mmoja yuko huko kwa MUNGU mbinguni, mkono wake wa kuume, wanadamu wanaweza kuwa huko – tayari sasa ndani YAKE, na hivi karibuni pamoja NAYE.** Ndani YAKE tuko huko, katika ulimwengu wa mbinguni, tukiwa tumeunganishwa na Kristo milele bila kutenganishwa, kila mmoja binafsi na pia kama kanisa.

Mpangilio wa waraka:

Sehemu ya 1: Sura ya 1 – 3 Sehemu ya mafundisho (ya kiimani)	
---	--

Nafasi ya wokovu katika Kristo – Ukweli wa wokovu	
Sura ya 1	
Mistari ya 1 – 14	Sifa na ibada kwa Mungu: Mungu anapanga nini na kutenda nini kwa ajili yake mwenyewe, na YEYE ametupa nini; kusudi la Mungu kwa ulimwengu wote: Kristo aliye kichwa, na sehemu yetu ndani yake
Mistari ya 15 – 23	Tunayoruhusiwa kuyajua: kwanza Mungu mwenyewe, kisha urithi wa Mungu ndani yetu, wakati ujao, na nguvu yake inayohuisha
Sura ya 2	
Mistari ya 1 – 10	Zamani na sasa – wokovu wa Mungu: kutoka mauti ya kiroho hadi nafasi mpya ya wokovu katika Kristo, katika ulimwengu wa mbinguni
Mistari ya 11 – 22	Hakuna tena utengano kati ya Wayahudi na watu wa Mataifa: wote wawili wanakuwa mtu mmoja mpya na hekalu jipya la Mungu
Sura ya 3	
Mistari ya 1 – 13	Huduma maalum ya mtume wa Mataifa: kanisa la Agano Jipya, watu “wapya” wa Mungu, kama kusudi la milele la Mungu
Mistari ya 14 – 21	Tunachopaswa kuomba daima na kwanza kabisa: maombezi na sifa kuhusu nguvu ya Roho, upendo wa Yesu na utimilifu wa Mungu
Sehemu ya 2: Sura ya 4 – 6 Sehemu ya matendo – Maisha ya waumini Maisha ya utu mpya – Agizo la wokovu	
Sura ya 4	
Mistari ya 1 – 16	Wito wa umoja: karama na viungo vya mwili, na kukua kwa mwili, yaani kanisa
Mistari ya 17 – 32	Utu mpya: maisha tofauti kabisa ya waumini
Sura ya 5	
Mistari ya 1 – 21	Kuishi kama watoto wa Mungu: maneno na mwenendo kama wafuasi wa Mungu, tofauti na ulimwengu
Mistari ya 22 – 33	Kristo na kanisa: kielelezo cha uhusiano wa mume na mke
Sura ya 6	
Mistari ya 1 – 9	Wazazi na watoto – watumwa na mabwana
Mistari ya 10 – 24:	Silaha zote za Mungu: vita vya kiroho

Maeneo ya mada

Sasa maandiko kwa Waefeso yanashughulikiwa kwa njia ya mada kuu. Yanafuata maelezo ya ziada kuhusu baadhi ya maneno yanayotokea zaidi ya mara moja, na ambayo kwa vyovyote ni ya pekee kwa waraka huu, kwa kuwa yanaonyesha yaliyomo, lengo na kusudi la waraka. Ni ufunguo wa kuelewa waraka.

Mahali pa mbinguni – Je, yako mbali kiasi gani na dunia?

(“Kipande cha mbinguni, mahali kutoka kwa Mungu”)

Neno “[mahali] pa mbinguni” (Kiyunani: *ἐπουρανίους* *epouraniois*, *wingi*; SUV: “ulimwengu wa roho”) ni neno kuu katika ujumbe wa waraka. Linaanzia kwenye kiti cha enzi cha Mungu, kitovu cha mamlaka yote, na kufika moja kwa moja katika maisha yetu ya kila siku.

Neno hili linapatikana katika waraka huu peke yake. Labda jambo hili linahusiana na hali ya pekee ya kidini huko Efeso, kitovu cha ibada ya sanamu ya Artemi / Diana na ibada nyingine (uchawi, ulozi, mambo ya giza).

Leo tunatofautisha mbingu 2 tu: mbingu kama mahali Mungu anapokaa (**isiyoonekana**, ulimwengu wa namna nyingine kuliko ule tunaoishi ndani yake), na anga, yaani hewa inayozunguka dunia na/au ulimwengu wote ambamo nyota na sayari ziko (**inayoonekana**).

Wasomaji wa kwanza wa waraka huu, watu wa Mataifa na Wayahudi, walijua mbingu kuwa na ngazi kadhaa (mara nyingi tatu au saba), zilizokaliwa na viumbe vya roho vya aina mbalimbali (malaika, mapepo, nguvu, n.k.). Kimsingi jambo hili halikuhusiana na ufunuo wa Maandiko Matakatifu, yaani Agano la Kale, bali na imani ya miungu iliyoenea sana, na mielekeo ya pekee au ya kupita kiasi ya kidini, hata ndani ya dini ya Kiyahudi. Paulo haikatai imani au dhana hii, bali anaichukulia kuwa ipo na ni halisi, bila kutoa maarifa zaidi juu yake.

Anachosema ni kwamba mbingu isiyoonekana ni mahali pa kiti cha enzi cha Mungu, na pia ni eneo la ulimwengu wa roho. Anaposema kwamba tunapigana vita vya kiroho (Waefeso 6:12) dhidi ya pepo wabaya walio katika ulimwengu wa mbinguni, basi vita hivi vinapiganwa duniani, yaani hasa katika maisha yetu ya kila siku.

Hapa pia inaonekana wazi kwamba ulimwengu wa mbinguni unaanzia mahali pa kiti cha enzi cha utawala wa Mungu na kufika hadi maisha yetu. Ulimwengu huu mwingine wa mbingu isiyoonekana, uhalisi huu wa kiroho, unakatiza, unapenya au unafunika ulimwengu wetu tunaoishi ndani yake. Kwa ulimwengu usioonekana, tofauti hii kati ya kuonekana na kutoonekana haionekani kuwepo. Kwa maneno mengine, mahali hapa pa mbinguni kwa namna fulani pako pia karibu kabisa nasi.

Kwa hiyo neno hili lina maana pana sana. Upande mmoja ni kiti cha enzi cha Mungu, upande mwingine ni anga inayotuzunguka, ambamo nguvu za kiroho zisizoonekana zinakaa (2:2).

Mara tano Paulo anatumia neno “[mahali] pa mbinguni”, na kila mara analitaja anafunua upande mpya:

1. 1:3 inasema kwamba (huko peke yake) utajiri wa baraka za rohoni unatolewa na kupokelewa.
2. 1:20 inamwonyesha Kristo huko mkono wa kuume wa Mungu, ameketi kwenye kiti cha enzi cha Mungu. Kiti hiki cha enzi ni kitovu cha mahali pa mbinguni, na kinaonyesha “ncha moja ya mahali pa mbinguni”.
3. 2:6 inaonyesha wazi kwamba sisi pia tumeletwa huko, kwa sababu tumeunganishwa na Kristo, tuko “katika Kristo”. Bila kuwa huko tusingeweza kupokea baraka. Huko ndiko nyumbani kwetu kwa kweli, kiini cha tumaini letu la wakati ujao. Lakini hapa inahusu “sasa”, yaani nafasi au cheo ambacho tunacho tayari sasa, ingawa bado tunaishi duniani.

4. 3:10 inaongeza kwamba si kila muumini mmoja mmoja tu (kama mtu binafsi) yuko huko, bali kanisa lote kwa pamoja (kama jumuiya). Huko linaonwa na malaika, kama onyesho la kazi ya wokovu ya Mungu mbele ya ulimwengu usioonekana, hasa mbele ya ule ulioasi na kumwacha Mungu.

5. 6:12 inafunua kwamba kuna vita katika maeneo ya mbinguni kati ya Ibilisi na malaika zake (mapepo) na sisi. Kazi yao mbaya wanaifanya ulimwenguni, duniani. Eneo la mbinguni, kwa kusema hivyo, linakatiza eneo letu tunaloishi ndani yake, ambako vita hivi vinapiganwa. Ushawishi wa ulimwengu usioonekana juu ya ulimwengu unaonekana, kutoka mbinguni juu ya dunia, ni mkubwa sana na unaendelea sasa.

Kutoka katika maandiko haya tunaona kwamba, upande mmoja, inahusu ukaribu wa moja kwa moja wa Mungu, makao yake, mahali pa kiti Chake cha enzi. Neno “*katika* [mahali] pa mbinguni” (... ἐν τοῖς ἐπουρανίοις *en tois epouraniois*) linapatikana katika waraka huu peke yake. Ni kwanza maelezo ya mahali, jambo linalowekwa wazi kwa kuongeza neno “mahali” (au pia: maeneo, nchi, kanda, ulimwengu wa mbinguni) – neno ambalo halipo katika maandishi ya Kiyunani. Mtu anaweza pia kutafsiri “katika ulimwengu wa mbinguni”. Vilevile linahusu namna na tabia ya jambo fulani. Baraka hazipo tu katika mahali pa mbinguni; zenyewe pia ni “za mbinguni”.

Neno hili linahusu pia tofauti, yaani ile ya mbingu na dunia, na ile ya **kuonekana na kutoonekana**. Kwetu sisi, tofauti hii ya mwisho labda ndiyo njia rahisi zaidi ya kulielewa neno hili gumu, ingawa si upande wake pekee. Yesu, “alipopaa mbinguni”, aliondolewa mbele ya macho ya wanafunzi (Matendo 1:9); kwa maneno mengine, YEYE hakuonekana tena. Hapa haihusu kwamba Yesu alisafiri kwenda mahali palipo mbali sana, bali kwamba YEYE alitoweka na kuingia katika ulimwengu wa mbinguni usioonekana, kwenye kiti cha enzi cha Mungu.

Neno “baraka za rohoni” linamwongoza Paulo kwenye neno “katika ulimwengu wa mbinguni”, uhusiano ambao si wa bahati hata kidogo. Israeli wa zamani walipokea baraka ya Aliye Juu, yaani baraka za *duniani*: nchi yao wenyewe, mavuno mengi, watoto, afya.

Lakini sasa inahusu baraka ambazo hazikuwepo kabla, na ambazo wanadamu hawawezi kuzifikia kwa nguvu zao. Hapo kwanza kulikuwa na baraka duniani. Sasa kuna baraka mbinguni, yaani baraka za mbinguni. Na maana yake ni kwamba lazima tuwe huko ikiwa tutazipokea. Na huo ndio hasa ujumbe ulio katika maneno “mahali pa mbinguni”: Mbingu iko wazi kwa ajili yetu, huko ndiko mahali petu, nchi yetu, nyumbani kwetu. Tofauti na Israeli, sisi ni watu wa mbinguni. Mungu anataka tuwe pamoja naye, na njia ya kufika huko iko wazi kupitia Mwana wa Mungu na Mwana wa Adamu aliyefufuka na kutukuzwa. Alituleta kwa Mungu, si tu ili kutatua tatizo la hatia, bali ili kuturudisha nyumbani, moyoni mwa Mungu. Kama mwana mpotevu, tunapokelewa na Baba yetu wa mbinguni katika nyumba Yake, na huko tunapewa vyote alivyo navyo Baba (Luka 15:11-32). Tumekubaliwa na kupokelewa kama wana, na kwa hiyo tu warithi wenye kila kitu alichochacho Baba.

Kwa nini baraka za rohoni tunapewa hasa “katika ulimwengu wa mbinguni”? Kwa sababu Mungu anataka tuwe pale alipo Kristo aliyetukuzwa, Kristo wa mbinguni. Tumeunganishwa Naye milele bila kutenganishwa, kila mmoja binafsi na pia pamoja kama mwili Wake, yaani kanisa.

Hata hivyo, sikuzote tutabaki kuwa wanadamu, tulioumbwa kwa mfano wa Mungu. Lakini kwa sababu Mungu ameingilia kati kwa njia ya Kristo, siku moja tutaovaa mfano wake yeye aliye wa mbinguni, na hapo sisi pia tutakuwa *wa mbinguni* (1 Wakorintho 15:48-49). Kuna viumbe ambavyo siku zote vimekuwa vya eneo hili. Katika waraka huu vinaitwa mamlaka na falme. Hao ni malaika (Wafilipi 2:10),

viumbe vya mbinguni. Sisi ni viumbe vya duniani, ambao kwa njia ya Kristo tunakuwa wa mbinguni, kama Kristo. Jambo hilo halitawahusu malaika kamwe.

Si Waraka kwa Waefeso peke yake unaosisitiza asili ya mbinguni ya Mkristo. Ni ufunuo wa Agano Jipya lote kwamba kanisa ni watu wa mbinguni:

- Mwana wa Mungu alikuja kutufunulia **mambo ya mbinguni (τὰ ἐπουράνια)**, ambayo hayakujulikana kabla, na ambayo yangeweza kuelezwa tu na Mwana wa Mungu mwenyewe, aliyetoka mbinguni (Yohana 3:12)
- Tuna sehemu katika **ufalme wa mbinguni** (εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον/ ... hadi kuingia katika ufalme wake wa mbinguni) wa Bwana wetu Yesu Kristo (2 Timotheo 4:18)
- Tunasimama katika **mwito wa mbinguni (κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι)**, *tulioitwa kutoka mbinguni kwa ajili ya mbinguni* (Waebrania 3:1)
- Tumepokea **kipawa cha mbinguni** (τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου), ambacho tunakionja, yaani tunakifurahia (Waebrania 6:4)
- Mababa wa imani tayari walitamani (ἐπιζητοῦσιν, walitafuta, walitazamia) **nchi (πατρίδα) ya mbinguni** (τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου); sisi zaidi sana (Waebrania 11:13-16)
- Tuna **wenyeji wetu mbinguni** (Wafilipi 3:20)
- (τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει)
- Tuna **tumaini** tulilowekewa **mbinguni** (Wakolosai 1:5)
- (διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς,)
- Tunayafikiri **yaliyo juu, aliko Kristo** (Wakolosai 3:1-4)
- => **Urithi** usioweza kunyauka tumewekewa **mbinguni** (1 Petro 1:4) tetτηρημένην ἐν οὐρανοῖς
- Hatuyaangalii yale yanayoonekana kwa macho, bali yale yanayoonekana kwa imani kwa macho ya moyo, **mambo** yasiyo ya muda, bali **ya milele**. Inahusu **utukufu wa milele uzidio kuwa mwingi** (2 Wakorintho 4:16-18)
- Kwa macho ya moyo tunautazama **utukufu wa Kristo mbinguni** (ambao bado hauonekani) (2 Wakorintho 3:18; Matendo 7:55)

Mbingu imefunguliwa ... Huu ndio *ujumbe* wa Agano Jipya: kwamba mbingu, ambamo Mungu alikuwa amefichika kwetu wanadamu, hasa kwa watu wa Mataifa, sasa imefunguliwa (pazia la hekalu lilipasuka Yesu alipokufa), na kwamba njia imefunguliwa ya kuingia si katika patakatifu pa duniani pa Wayahudi, bali katika patakatifu pa mbinguni.

Kama ngazi ya mbinguni ... Vilevile ni ujumbe wa Agano Jipya kwamba Mungu anajifunua kutoka mbinguni katika Mwana, na anajionyesha jinsi Alivyo kweli. Ni kama *ngazi ya mbinguni* inayounganisha dunia na mbingu, inayoweza kupandwa na kushukwa pande zote mbili (Yohana 1:51; Mwanzo 28:12). Mungu anakuja kwetu, nasi tunakwenda Kwake. Katika waraka huu tunatazama hadi kwenye kiti cha enzi cha Mungu, ambapo Bwana wetu ameketi mahali pa heshima ya juu kabisa; na hata hivyo YEYE anakaa wakati huohuo ndani yetu, sisi tulio bado duniani (3:17). Na kwa maana hii tuna baraka za rohoni kama watu walio bado duniani. Mahali pa mbinguni, pamoja na baraka zote, ni kana kwamba

pamo miyoni mwetu. Kwa hiyo mahali hapa pa mbinguni pako karibu kabisa, wala si umbali wa miaka ya nuru.

Tumehamishiwa mbinguni ... katika Kristo ... huko ndani YAKE

Sisi kama waumini tumehamishiwa huko katika Kristo. “Katika Kristo” (bado) si “pamoja na Kristo”. “Katika Kristo” inaeleza nafasi au cheo tulicho nacho ndani YAKE. Yaani, Mungu anatuona kuwa **katika Kristo**; kwa hiyo tayari tuko **huko ndani YAKE**, na tunashiriki nafasi yake ya ushindi kwenye kiti cha enzi cha Mungu. Nafasi yetu ya wokovu haiwezi kuwa juu zaidi wala salama zaidi ya hapo.

Kwa Mungu, ambaye anataka tuwe huko mahali hapo hata kihalisi, kwa mwili, jambo hili ni kweli tayari sasa. Kwa maana katika kusudi lake utimilifu tayari umehakikishwa kabla lengo halijafikiwa.

Mfano mmoja wa kufafanua, kwa kuwa ni vigumu kwetu, tunaofikiri kwa mipaka ya mahali na wakati, kuwazia kwamba tayari sasa tuko katika ulimwengu wa mbinguni:

Mwakilishi aliyechaguliwa na wananchi anawakilisha mambo yao bungeni. Kwa hiyo wale waliomchagua ni kana kwamba wako huko bungeni ndani ya mwakilishi huyo, nao wanawakilishwa. Vivyo hivyo kwa njia ya Kristo na ndani yake sisi tunawakilishwa mbinguni kwenye kiti cha enzi, katika kitovu cha mamlaka.

Mfano mwingine unaoonyesha jinsi mtu anavyoishi katika ulimwengu wa mbinguni kwa vitendo:

Aina fulani ya buibui wa majini huishi chini ya maji, lakini hupumua ndani ya kiputo cha hewa, au kutoka kwake, ambacho amekichukua kutoka juu ya uso wa maji na kukipeleka chini. Vivyo hivyo tayari hapa tunaishi kutoka/ndani ya/kwa ulimwengu huu wa mbinguni ambao Kristo anaujaza. Bila shaka, sharti la maisha ya namna hii ni kuyatafuta mambo ya mbinguni, na kuyajua mambo ya mbinguni.

Utengano umeondolewa ...

Kwa waumini, utengano kati ya ulimwengu unaoonekana na ulimwengu usioonekana, kati ya dunia na ulimwengu wa mbinguni, umeondolewa tayari sasa: Wanaweza kumkaribia Baba. Katika nyakati zijazo, Kristo atakapokuwa kichwa cha vitu vyote, utengano huu utakoma pia kwa ulimwengu mzima.

Imani ya zamani ya Waefeso katika miungu ...

Katika imani ya zamani ya Waefeso, ulimwengu wa mbinguni ulikuwa eneo la mamlaka ya miungu, iliyoathiri na kuongoza maisha yao. Hao walikuwa viumbe wenye uadui, na watu walikuwa mikononi mwao kwa sababu ya nguvu zao kubwa zaidi. Ulimwengu usioonekana ulikuwa wa hatari kwa upande mmoja, kwa sababu watu hawakujua hasa kinachotokea huko. Eneo hili lilikuwa na umuhimu mkubwa na mvuto mkubwa; miungu ilitarajiwa kusaidia kufikia malengo ya mtu mwenyewe. Mambo ya giza na uchawi, pamoja na maneno ya kiuchawi, yalikusudiwa kuifanya miungu itii. Sasa Waefeso walikuwa wamewekwa huru mbali na hofu hii. Naam, walikuwa hata wamehamishiwa katika eneo hili, lakini wakiwa wameinuliwa juu ya nguvu zilizo huko. Katika Kristo walikuwa wamehamishiwa katika kitovu cha mamlaka; nguvu hizo hazingeweza kuwadhuru tena. Hivyo hawakusimama juu ya nguvu hizo tu, bali pia juu ya nyota, ambazo kwa mawazo yao ziliamua hatima ya wanadamu.

Baraka za rohani katika ulimwengu wa mbinguni: Ni nini?

Mtu anaweza kutamani nini zaidi kuliko kubarikiwa na Mungu? Yeye alifanya hivyo, akatubariki. Huyu ndiye Mungu wetu; hakuna aliye kama YEYE.

Baraka hii ni ya rohani na ya mbinguni. Hivyo baraka hii inalinganishwa na baraka za duniani, za mali, na kutofautishwa nazo. Inatolewa mbinguni.

Je, kwa sababu hiyo hatuna baraka za duniani? Hakika tunazo baraka za duniani pia. Baba yetu wa mbinguni ndiye Mhifadhi wa watu wote, hasa wa wale waaminio (1 Timotheo 4:10). Lakini baraka za duniani (na kwa masikitiko wakati mwingine tunazichanganya na wingi wa mali) hatujaahidiwa wala kuhakikishiwa. Hatuwezi kuzidai. Tunapaswa kushukuru tukiwa na chakula na mavazi – hiyo ni baraka ya duniani (1 Timotheo 6:8). Tunaishi katika uumbaji ulioanguka, ulio chini ya laana. Baraka ya rohani haiondoi laana wala matokeo ya dhambi, bali inaubadilisha na kuujaza moyo wetu.

Baraka za rohani zipo kwa utajiri na wingi; tumepewa baraka zote. Hii ni kweli kuu sana, inayopita chakula na kinywaji na utajiri wote wa duniani. Kile ambacho hadi sasa wanadamu hawakuweza kukifikia sasa kinakuwa mali yetu. Kile kinachofanya utukufu, utajiri, upendo, usafi na uzima wa mbinguni, sasa tumepewa katika Kristo. Mungu, Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo, anatushirikisha baraka zilizo katika utukufu wa mbinguni, ndani ya Kristo, Mwana wa Adamu aliyefufuka na kuketishwa kwenye kiti cha enzi. **Mwanadamu aliyetukuzwa mbinguni anatufungulia njia, na anatuchukua pamoja naye hadi kwenye hazina ya Mungu ya mbinguni.**

Baraka *zote* za rohani zilizoko huko zimekuwa mali yetu. Katika Kristo peke yake tunapokea kile ambacho hakuna mwanadamu aliyewahi kuthubutu hata kukiota. Mungu alimtoa Mwanawe wa pekee, wala hakumhurumia kwa ajili yetu. Pamoja Naye atatukirimia kila baraka tunayoweza kuiwazia (Warumi 8:32).

Lakini je, tunajua baraka hizo na hazina za mbinguni ni nini, ambazo tumepewa katika Kristo, ambazo Paulo anazizungumzia hasa hapa?

Ikiwa Paulo anaweka habari ya baraka mwanzoni kabisa mwa waraka wake, kama muhtasari wa yaliyomo, basi tunapaswa pia kuzitafuta baraka hizo kwanza katika waraka huu, kisha nje ya waraka, katika Agano Jipya, tutafute maandiko yanayofanana, pamoja na baraka nyingine. Tunapotafuta tunatofautisha kati ya kile ambacho Mungu alitufanyia na kile alichotufanya kuwa, na kile ambacho tumepokea. Cha kwanza ni njia na mlango wa kuzifikia hazina; cha pili ni hazina yenyewe.

Katika safari yetu ya kuupitia waraka huu wa ajabu tunakutana na baraka zinazotushangaza. Hata wapelelezi walioipeleleza Kanaani wakati mwingine hawakuamini macho yao (Hesabu 13). Wingi wa mazao ya nchi ulikuwa wa kushangaza. Kweli ulikusudiwa kuwa mali yao. **Tunachokikuta katika Waraka kwa Waefeso ni mali yetu hapa na sasa**, vyote bila kubakiza kitu, hata kama sehemu ya baraka tutaimiliki wakati ujao tu. Hatungojei baraka fulani maalum; tunayo tayari. Lakini inatubidi kuinyosha mikono na kuchukua, kutafuta, kutazama na kufurahia, ili utajiri huu utupe pia ufahamu kwamba sisi kama wana wa Mungu ni matajiri sasa, wala si wakati ujao tu. Tunapaswa kuujua urithi wetu. “Lakini wewe u tajiri”, Kristo analiambia kanisa la Smirna (Ufunuo 2:9), lililokuwa maskini kwa mali za dunia. Hapa inahusu utajiri wa kiroho, si fedha, nyumba na magari. Ni muhimu sana kwa maisha yetu ya imani ya kila siku kuujua utajiri ambao Mungu ametupa. Inamfaidia nini mtu ikiwa hajui kwamba tayari ni mmiliki na mrithi wa utajiri mkubwa, na hata hivyo anaishi katika umaskini? Fikira zake, mtazamo wake wa maisha na matumaini yake yangukuwa tofauti kabisa kama angelijua! Kwa hiyo Paulo anaomba kwa

bidii hivyo (mara mbili katika waraka huu: 1:15-18; 3:14-19) ili macho ya mioyo yetu yafunguliwe, tupate kuijua baraka hii. Mungu hatuamrii Ukristo duni! Anamaanisha kweli kwamba tuishi katika utimilifu na katika utajiri wa Kristo usiopimika! Umaskini wa nje, na hata mateso wakati huohuo, havipingani na jambo hili! Kanuni ya imani na ya tumaini inatumika: Tayari sasa – na bado! Lakini hivi karibuni “bado” huo utakwisha, nasi tutaupokea urithi wetu pamoja na Kristo.

Ile inayoitwa “injili ya mafanikio” ni kinyume, kwa sababu inachanganya baraka za rohoni na baraka za duniani, au inataka mbingu ianze sasa hivi. Utauwa si njia ya kupata faida ya mali au ya fedha.

Tuanze utafutaji wetu. Katika mstari wa 11 inasemwa kwamba tumepata **urithi**. Kama wana na watoto wa Mungu tumekuwa warithi wa Mungu (Warumi 8:17; Yakobo 2:5). Urithi huo ni nini? Kwanza unamhusu Kristo, ambaye Mungu atamweka juu ya vyote kama mrithi wa vitu vyote (Waebrania 1:2). Tayari sasa yuko juu ya vitu vyote, lakini hivi karibuni jambo hilo litadhihirishwa, yaani litaonekana kwa viumbe vyote. Katika utawala huu wa utukufu tuna sehemu. Tuko karibu kabisa. Sisi kama kanisa ni mwili Wake, ambao utakabidhiwa usimamizi wa vitu vyote. Hii ni baraka ya wakati ujao, ambayo tayari sasa tuna malipo yake ya kwanza. Tunaishi tukiutazama upeo huu wa utukufu; hatuendi chini, bali juu.

Pamoja na urithi kuna baraka nyingine ya mbinguni: **Roho Mtakatifu**, aliye arabuni na malipo ya kwanza ya kuuhakikisha na kuukomboa urithi (1:13-14). Kwa hiyo Roho ni mali yetu, na tumepewa kama Roho wa hekima na wa ufunuo (1:17). Roho anatufahamisha utajiri huu, naye ndiye anayetuongoza kwa Baba (2:18). Ni Roho anayetutia nguvu katika utu wa ndani, yaani baraka tunayoweza kuionja kila siku (3:16; taz. pia 4:23, 30; 5:18; 6:17-18). Ni Roho wa Mungu ambaye kwa yeye ushirika wa mwili wa Kristo ulianzishwa, naye anauhuisha na kuupenya (4:3). Baraka hii si kitu, bali ni Nafsi, Nafsi ya kiungu.

Roho Mtakatifu ametumwa kutoka mbinguni, naye anatuongoza katika kweli ya Mungu ili tuyajue (tujifunze kuyajua) mambo tuliyopewa na Mungu (1 Wakorintho 2:12; Yohana 16:13; 14:17). Katika waraka huu Anatajwa mara 13, na hilo linadai tumpe uzito unaostahili. Yeye mwenyewe ni kipawa cha mbinguni kwetu, na wakati huohuo ndiye anayefungua mambo ya mbinguni kwa macho ya moyo.

Uhalisi, ukweli kwamba Roho huyu anakaa ndani yetu, si fundisho la kinadharia, bali ni uhalisi wa maisha ya kiroho, unaoweza kuathiri na kupenya kila tendo, kila jambo la maisha yetu, tukimpa Roho wa Yesu nafasi. Pale tu ambapo YEYE anapewa nafasi, ndipo YEYE anaweza kuijaza. Tunaye Roho, lakini Roho naye anapaswa kutumiliki sisi!

Pamoja na Roho Mtakatifu, baraka nyingine ya mbinguni imekuwa mali yetu: **Kumkaribia Baba kama wana wake, na ushirika pamoja Naye**. Kwa njia yake, yaani kwa Roho, sasa Wayahudi na watu wa Mataifa kwa pamoja wanaweza kumkaribia Baba (2:18; 3:12). Hii ni baraka ya rohoni na pia ya mbinguni. Ni ya rohoni, kwa sababu tunaionja kwa imani. Ni ya mbinguni, kwa sababu ni Baba yetu wa mbinguni, anayekaa mbinguni. Mahali hapo tunamkaribia YEYE. Inashangaza sana, hasa tukiitazama kama watu waliokuwa wenye dhambi, kwamba tunaruhusiwa kusimama mbele za Baba bila hofu, tukijua kwamba tumekubaliwa kikamilifu kama wana. Huu si wakati wa toba kwa Mungu. Hii ni haki ya pekee ya kudumu. Huko tunashughulikia mambo tunayoyapenda pamoja. Kumtafakari Mwana wa upendo wa Baba ni mojawapo ya mambo hayo. Huko tunaruhusiwa kuyaweka wazi maisha yetu yote, furaha zote na huzuni zote. Huko tunapata faraja na kutiwa moyo. Huko tunapata neema ya kutusaidia wakati wa mahitaji.

Ushirika na Baba na Mwana unaelezwa hasa na mtume Yohana katika Injili yake na katika nyaraka zake. Tunao uzima wa milele, uzima wa mbinguni, wa nyumba ya Baba, ndani ya Mwana.

Ushirika wa waumini ni baraka ya mbinguni. Ni watu wa mbinguni, walioumbwa na Roho. Waumini wote wanashiriki uzima uleule, na wana lengo lilelile. Muungano huu, umoja huu wa watoto wa Mungu katika mwili mmoja na katika nyumba moja, ulikuwa mpango wa milele wa Mungu, na kwa hiyo mpango wa mbinguni. Wanashiriki uzima uleule, nao wameunganishwa na yaliyo ya mbinguni. Ni kipande cha mbinguni waumini wanapokuwa na ushirika wa moyo kati yao, wanapotendeanza kwa upendo, wanaposaidiana na kutegemezana katika roho, nafsi na mwili. Ibilisi anaweza kuiba baraka hii, yaani furaha ya baraka hii, kwa njia ya ugomvi kanisani.

Baraka hizi zinapaswa kuwa faida yetu katika maisha ya kila siku. Tulichukulie kwa uzito jambo la kuuchunguza na kuuonja utajiri wetu. Tusingimame tu kwenye kujua kwamba sisi ni wenye dhambi tuliosamehewa, bali tuendele mbele, tuijue nafasi yetu ya wokovu katika Kristo, na kwa maana hiyo pia “tusingimame imara katika Bwana”. Mbinu ya Ibilisi ni kutuvuta mbali na jambo hili, ili tuone tu yale tunayopaswa kuyaacha na magumu yetu, hasa tukijilinganisha na watu wanaotuzunguka, ambao labda hali yao ni nzuri zaidi, wanaoweza kuishi na kufanya wapendavyo. Kutazama hivyo kunatudhoofisha na kutunyang’anya furaha tunayopaswa kuwa nayo kwa kweli. Basi, kama Israeli, na tuiteke nchi iliyokuwa mali yao. Haya ndiyo mapenzi ya Mungu: Miliki kile ambacho Yeye amekupa! Kuwa kile ulichofanywa kuwa, na uishi hivyo!

Kuchaguliwa (kuchaguliwa tangu awali): Je, ni mada ya mabishano tu?

Mwanzoni kabisa mwa waraka inasemwa kwamba Waefeso wamechaguliwa kabla ya kuwekwa misingi ya ulimwengu (1:4), na wamekusudiwa tangu awali kufanywa wana (1:5). Katika muktadha huu kuchaguliwa na kukusudiwa tangu awali ni maneno yanayokaribiana. La kwanza linaeleza uchaguzi; la pili linaeleza kusudi fulani halisi, ambalo hata hivyo linaweza kutanguliwa na uchaguzi.

Mtu angeweza kujaza maktaba nzima kwa vitabu juu ya mada hii. Kama inavyojulikana, chanzo cha mabishano ni swali la uhuru wa mapenzi ya mwanadamu na enzi kuu ya Mungu. Mabishano haya hayana njia ya kutokea kwa sababu mara nyingi yanaendeshwa kama mjadala wa “ama – au”. Ama ni uchaguzi wa Mungu mwenye enzi kuu unaomleta mtu kwenye toba, au ni uamuzi au uchaguzi huru wa mwanadamu anayetubu baada ya kufikiwa na Injili.

Lazima tukubali kwamba kuna baadhi ya kweli za Biblia ambazo hatuwezi kuzieleza, yaani ambazo ni vigumu kwetu (kwa akili zetu) kuziwazia. Kwa mfano jambo hili linamhusu Yesu, aliyekuwa Mungu na mwanadamu wakati mmoja. Linahusu pia ukweli kwamba Mungu ni mmoja, na hata hivyo ni Nafsi 3, Baba, Mwana na Roho Mtakatifu. Lakini mipaka ya ufahamu wetu, hata kama watoto wa Mungu, inahusu pia maswali makuu ya maisha, kwa mfano swali la mateso – labda katika maisha yetu wenyewe, lakini kwa vyovyote mateso yasiyo na hatia ulimwenguni.

Vivyo hivyo ni kwa mada ya kuchaguliwa tangu awali. Inawezekanaje kwamba kuna waliochaguliwa, na wengine wasiochaguliwa? Kama tungeamua kwamba Mungu amechagua idadi fulani tu, mtu angeweza kuuliza kwa haki kwa nini Injili inapaswa kuhubiriwa kwa watu wote. Kwa upande mwingine, kama tungeamua kwamba kila mtu anaweza kuongoka kwa uchaguzi wake huru, basi kuchaguliwa hakuna maana, au karibu hakuna maana.

Kuchaguliwa hakuufanyi uamuzi wa imani wa mwenye dhambi kuwa si wa lazima. Mwenye dhambi anaitwa kutubu na kuamini, hata ingawa kuna kuchaguliwa.

Nimejifunza, na nimepewa neema ya kulifanya kuwa imani yangu thabiti: Wajibu wa mwanadamu na kazi ya Mungu mwenye enzi kuu katika kuchagua havipingani, bali vipo vyote wakati mmoja. Kwa kusema hivi mvutano huu, wa mambo mawili yanayoonekana kupingana kuwepo wakati mmoja, haujielezwa wala kutatuliwa. Mvutano huu tunapaswa kuuvumilia, kama ilivyo pia kwa baadhi ya maswali katika maisha yetu binafsi ya imani.

Hapa inahusu ukuu wa Mungu wetu, wala si ukuu wa akili zetu.

Mfano mmoja unaweza kusaidia. Njia ya reli ina reli mbili, ambazo lazima zienende sambamba siku zote, wala hazikutani kamwe. Ndivyo ilivyo kwa enzi kuu ya Mungu, ambamo Yeye anafanya uchaguzi wake, na ndivyo ilivyo kwa wajibu wa mwanadamu, anayepaswa kuongoka. Njia ya reli ni picha ya historia ya wokovu, ambamo pande hizi mbili zinaonekana siku zote. Ni siri ya kiungu, na kwa hiyo isiyochunguzika, jinsi Mungu anavyofikia lengo Lake, tena kwa namna ambayo Yeye anatukuzwa, wala hakuna mtu atakayeweza kumlaumu kamwe. Kwenye upeo wa macho reli zinaonekana kukutana. Ndivyo itakavyokuwa mwishoni: Mungu ataifunua siri hii pia, na ule ukamilifu utakuwa umekuja. Hapo tutaielewa kazi Yake vizuri zaidi sana (1 Wakorintho 13:9-10).

Pande hizo mbili zinaonekana pia katika mateso ya Yesu Kristo. Upande mmoja ni wajibu kamili wa wote waliohusika moja kwa moja au kwa njia isiyo ya moja kwa moja katika kuuawa kwa Yesu. Upande mwingine ni tendo la Mungu, aliyemtoa Mwanawe kama Mwana-Kondoo wa Mungu, kama dhabihu kwa ajili ya dhambi. Hiyo ndiyo hekima ya Mungu. Wauaji hawatakuwa na udhuru kwa kujitetea kwa mpango wa Mungu. Wanawajibika kikamilifu kwa kumuua Yesu. Lakini ni neema isiyo na mwisho ya Mungu kwamba hata wauaji wanaweza kusamehewa kwa sababu ya dhabihu ya Yesu!

C. H. Mackintosh alilinganisha msisitizo wa upande mmoja – uwe ni wa enzi kuu ya Mungu au wa wajibu wa mwanadamu – na ndege mwenye bawa moja tu, au na mashua inayotakiwa kuendeshwa kwa kasia moja tu. Hatuwezi kuutatua mvutano uliopo kati ya ncha hizi mbili. Utabaki mpaka tutakapokuwa nuruni. Badala ya kujaribu kuutatua mvutano huu, tunapaswa kuiacha nguvu kuu ya neema ya Mungu itufanyie kazi, itujaze kama faraja kuu na kutiwa moyo, jambo ambalo lazima lionekane pia katika bidii yetu kwa ajili ya waliopotea.

Tumechaguliwa – kutoka ulimwenguni (Yohana 15:19). Uchaguzi Wake unawapendelea walio dhaifu na maskini wa ulimwengu (1 Wakorintho 1:27-28; Yakobo 2:5). Kwa hiyo tunaweza kusema juu ya shauri la neema. Wateule wa Mungu wanafurahia ulinzi Wake wa pekee (Warumi 8:33). Wana pia wajibu wa pekee (Wakolosai 3:12). Tumechaguliwa kama viumbe mmoja mmoja (Yohana 1:13), lakini pia kama kanisa zima (Waefeso 3:8-11; 1 Petro 2:9). Mtume Paulo alikuwa na hakika ya kuchaguliwa kwa Wathesalonike, kwa sababu aliiona kazi ya imani kwao (1 Wathesalonike 1:4). Kwa kadiri tunavyojua, hakuwa na ufahamu wa shauri la milele la Mungu kuhusu nani atapata wokovu na nani hatapata. Badala yake alifanya kazi kwa bidii zaidi, ili wateule wapate wokovu (2 Timotheo 2:10).

Kila muumini anaweza kufurahi na kutiwa moyo kwa sababu hii: kwamba kabla ya nyakati zote alikuwa tayari anajulikana moyoni mwa Mungu, na kwamba tangu wakati huo alikuwa amejulikana tangu zamani na kupendwa na Mungu.

Kufanywa wana na kufanywa watoto: Je, ni kitu kimoja tu?

Hapo kwanza tulikuwa “wana wa kuasi” (2:2; 5:6) na “watoto wa hasira” (2:3); sasa tu wana wa Mungu, kwa kuwa tumechaguliwa tangu awali kufanywa wana (1:5), na tu “watoto wapendwao” wa

Mungu (5:1). Hivyo tunaweza kuishi kama “watoto wa nuru” (5:8). Kama watoto na wana tunaweza kwa uhuru “kumkaribia Baba” kwa Roho Mtakatifu (2:18; 4:6; 5:20).

Wakati wa Paulo, kwa Warumi ilikuwa kanuni kwamba mtoto ni mali ya baba, kama mke na watumwa. Alikuwa mwana, na hivyo mrithi pia, alipofikia umri wa utu uzima. Kama mwana alikuwa na nafasi tofauti na ya mtoto; alikuwa amekuwa mtu anayesimama mbele ya baba kama mwenzake, na mrithi wa kazi yake. Katika sheria ya Kirumi kulikuwa pia na kufanywa mwana kwa kuasiliwa, jambo lililomfanya aliyeasiliwa kuwa mrithi, na kukata kabisa mahusiano yake yote ya zamani ya kifamilia milele.

Muumini ni mwana na mtoto wakati mmoja. Si kwamba mtoto anakuwa mwana, kama ilivyo katika maisha ya kawaida, kisha hawi mtoto tena. Ni kweli kwamba mtume Yohana anaonyesha hasa mchakato huu wa kukua (1 Yohana 2:13-17), lakini hata huko inabaki kweli kwamba sisi ni watoto na wana wakati mmoja. Kwa maneno mengine, mtoto wa Mungu anapaswa kuwa amekomaa kiroho. Majina haya mawili, ambayo yote ni mali ya imani yetu wakati mmoja, yanaeleza pande tofauti za uhusiano wetu na Mungu, Baba yetu.

Kufanywa watoto kunahusu kuzaliwa, yaani kuzaliwa mara ya pili, uzima unaotoka kwa Mungu, uhakika na urithi (Yohana 1:12; Warumi 8:16-17, 21; 1 Yohana 3:1-2, 10; 4:2). **Kufanywa wana** kunahusu kukubaliwa, yaani kuasiliwa, ukomavu wa kiroho, na pia urithi. Kwa upande wa jinsi kunavyoanza: mtu anakuwa mtoto wa Mungu kwa kuzaliwa, na mwana wa Mungu kwa kuasiliwa.

Kufanywa wana ni uhusiano wa kuaminiana ambamo tunamwambia Mungu: ABA (mpendwa) Baba! Warumi 8:15; Wagalatia 4:6. Mungu ametuasili kuwa wana kwa ajili yake mwenyewe, ambao YEYE anapendezwa nao (1:5), na ambao YEYE anaweza kuzungumza nao kuhusu mipango yake ya milele (Waefeso 1). Ukombozi wa mwili wetu utakamilisha kufanywa wana kwetu (Warumi 8:23). Hapo Mungu mwenyewe na watu wote watamwona Mwana wa Mungu kwetu na ndani yetu. Tena, kufanywa wana kunahusiana na malezi ya Mungu (Waebrania 12:5-7), na utakatifu (2 Wakorintho 6:17), na uhuru mbali na sheria (Wagalatia 4:7), na utukufu, sasa na wakati ujao (Waebrania 2:10).

Waraka kwa Waefeso unafunua mpango wa milele wa Mungu, ambao anataka kuushiriki pamoja na wana wake, na unafunua wakati ujao wa Mungu, ambao anataka kuushiriki pamoja na wana wake wengi walioasiliwa (na binti zake) – Mwana wa pekee wa Baba akiwa kitovu cha milele.

Bwana Yesu Kristo kamwe haitwi “mtoto wa Mungu”; YEYE hakuzaliwa mara ya pili. YEYE ni Mwana wa milele wa Mungu na wa Baba (2 Yohana 3). YEYE alikuwa hivyo siku zote; hakufanywa hivyo kwa kuasiliwa kama sisi. Kama Mwana wa Mungu YEYE ndiye kielelezo, “mfano wa asili”, wa kufanywa wana kwetu: hivi karibuni tutafananishwa na mfano wa Mwana, ili YEYE awe mzaliwa wa kwanza miongoni mwa ndugu wengi (Warumi 8:29).

Kama mwanadamu YEYE pia ni Mwana wa Mungu, kwa sababu kama mwanadamu alichukuliwa mimba kwa Roho Mtakatifu, kwa Mungu, wala si kwa Yusufu, baba yake kisheria.

Keti – Enenda – Simama: Mpangilio wa Mungu

Hili ni jina la mojawapo ya vitabu vyenye baraka vya Mchina Watchman Nee (“Sit, Walk, Stand”). Akitumia Waraka kwa Waefeso, anaeleza maisha ya Kikristo kwa maneno haya. Mpangilio huu unalingana na kile ambacho Waraka kwa Waefeso unatufundisha. Kazi ya wokovu ya Mungu, kama inavyoelezwa katika sura ya 2, inatutoa katika mauti ya kiroho na kutuleta uzimani, na katika Kristo hadi

kwenye kiti cha enzi cha Mungu. Huko Kristo ameketi, na kwa sababu tuko ndani YAKE, vivyo hivyo ni kwetu. **Nafasi yetu ya wokovu iko katika Kristo, na hii inamaanisha kwamba sisi pia tumeketi, na tumepata raha katika wingi wa wokovu wa Mungu.** Inamaanisha kwamba wokovu wote umehesabiwa kwetu katika Kristo, kwa kuwa kila kitu kilichohitajika ili kumaliza ya kale na kuumba mapya kimekamilishwa na Kristo. Ni wokovu kamili, wokovu mkamilifu, tuliopewa katika Kristo mara moja tu kwa wakati wote, bila kurudishwa nyuma. Kuanzia sura ya 4 ya waraka, kichwa cha mstari wa 1 kinatumika: “Mwenende kama inavyostahili wito wenu mliloitwa!” Mwenendo wa Kikristo unaanza kutoka katika raha hiyo, kutoka katika wokovu ulio salama. Mwenendo si juhudi ya kuifikia nafasi hii, bali ni kinyume kabisa. Tunaishi kila siku tukijua kwa hakika kwamba tumekubaliwa mara moja tu kwa wakati wote. Kama Wakristo tunaishi kutoka katika wokovu, wala si kuelekea wokovu huo, wala si katika hatari ya kuupoteza wokovu huo. Tukijua hivyo tu ndipo tunaweza kweli kuutimiza wajibu ambao wito huu umetuletea.

Kama “mkao wa mwili” wa tatu wa utu wa ndani, wa kiroho, unakuja **kusimama**. Tofauti na mwili wetu wa duniani, mtu wa kiroho anaweza kuwa katika mikao yote 3 ya mwili wakati mmoja. Siku zote ameketi pamoja na Kristo katika ulimwengu wa mbinguni; mahali hapo hapaachi kamwe! Wakati huohuo tuko siku zote katika maisha yetu ya kila siku, ambamo utu mpya tuliouvaa katika wokovu unaenenda. Mwisho kunakuja kusimama, yaani kusimama imara. Wito wa kusimama, yaani kuwa imara bila kutikisika, unaonyesha kwamba tunaweza kufukuzwa na adui na ulimwengu kutoka katika nafasi tuliyoletwa ndani yake, kutoka katika wingi wa baraka tuliowekwa ndani yake. Jambo hili linasikika kama linapingana, kwa sababu tumetoka kusesitiza kwamba nafasi hii haiwezi kupotea. Hilo ni kweli; lakini adui wa Mungu, Ibilisi, na jeshi lake la malaika wanataka tusahau kweli hizi za wokovu na wingi huu wa baraka, zisiwe na maana kwetu tena, na tuishi kama ulimwengu usiomjua Mungu.

Kwa hiyo wokovu wetu una pande 2: upande wa nje (ulio halisi bila kujali hisia zetu) na upande wa ndani (wa maisha yetu binafsi), yaani ukweli wa wokovu na agizo la wokovu. Upande halisi wa wokovu wetu hauwezi kuguswa, milele. Upande wa maisha yetu binafsi unahusu kile tunachokifanya nao katika maisha yetu: kama tunautekeleza kwa vitendo, kama kweli tunaenenda kama inavyostahili wito huu. “Kusimama” ni sehemu ya jambo hili. “Kusimama” maana yake ni kwamba nafasi ya wokovu, wingi wa wokovu na baraka (au kufurahia baraka) ni uhalisi wa vitendo katika maisha yetu ya kila siku.

Kanisa la Agano Jipya: Limekuwepo tangu lini? (Waefeso 2 + 3)

Kwa mtazamo wa kwanza swali hili linaonekana kuwa halina msingi; au kwa kuuliza kwa njia nyingine: je, lina umuhimu wowote? Bila shaka kanisa la Efeso lilianzishwa kwa kazi ya kimisionari ya Paulo. Kanisa la Efeso lilijua saa ya kuzaliwa kwake. Lakini saa ya kuzaliwa kwa kanisa la ulimwengu mzima ni miongo 3 kabla ya hapo: Siku ya Pentekoste huko Yerusalemu kanisa la Agano Jipya, kanisa la Yesu Kristo, lilianzishwa kwa ubatizo wa Roho Mtakatifu (1 Wakorintho 12:13). Kama Yesu mwenyewe alivyokuwa ametangaza, waumini wote, watoto wa Mungu waliotawanyika, “walinyweshwa” katika Roho mmoja na kwa Roho mmoja. Kwa njia hiyo wote waliunganishwa na Roho kuwa mwili mmoja (mwili wa kiroho), na mwili huu ukawa mwili wa Kristo, ulioundwa na kichwa cha mbinguni.

Kanisa hili halikuwepo katika Agano la Kale. Haikuwezekana, kwa sababu Roho Mtakatifu hakukaa ndani ya wanadamu duniani kama ilivyo sasa kwa waumini wa Agano Jipya. Tena katika Agano la Kale hapakuwa bado na kichwa cha mbinguni, hapakuwa na Kristo aliyeshuka na kupaa. Hakuna kanisa tangu Adamu ambalo waumini walikuwa sehemu yake.

Lakini hata hivyo swali lililo katika kichwa cha habari bado halijajibiwa kikamilifu. Paulo anakatiza mtiririko wa maandishi yake mwanzoni mwa sura ya 3 na kuingiza sentensi ya katikati. Anasisitiza upekee wa huduma yake ya kitume. Kama mtume wa Mataifa, au kwa ajili ya Mataifa (Wagalatia 2:7), alikuwa amepokea ufunuo maalum. Mungu alimwonyesha na kumkabidhi jambo ambalo halikujulikana kabla. Analiita jambo hili “**siri ya Kristo**”. Tayari alikuwa ameieleza kwa ufupi katika sura ya 2. Huko anaeleza jinsi kazi ya wokovu ya Mungu haiwahusu tena watu wake wa duniani peke yao, bali inawahusu watu wote. Hapo watu wa Mataifa hawaingizwi katika hali ya watu wa zamani wa Mungu – jambo ambalo lingekuwa baraka kubwa – bali Mungu anaumba kitu kipya kutoka kwa wote wawili, yaani mtu mmoja mpya na hekalu jipya. Kile ambacho bado hakionekani wazi katika sura ya 2, Paulo anakieleza katika sura ya 3 kwa maneno yenye hisia kali: Tendo hili la Mungu si jibu kwa hali ya kupotea kabisa ya watu wa Mataifa, na pia ya Wayahudi waliokuwa wamejipatia hatia ya kifo cha Masihi; si mpango wa dharura, bali ni kusudi lake la milele lenye enzi kuu. Kabla ya nyakati zote Mungu alikuwa na mpango huu wa ajabu: kuliumba kanisa, tena kutoka kwa watu wote. Katika mpango huu kuhusu kanisa, utajiri wote wa Kristo unafunuliwa.

Paulo anasema kwamba kusudi hili halikujulikana na mtu hata mmoja katika Agano la Kale. Kwa hiyo mtu atatafuta bure katika Agano la Kale maneno yanayolihusu kanisa. Kuna maneno ya kimfano na ya picha, lakini yangeweza kuwa hivyo tu baada ya kanisa kuwepo.

Kwamba kanisa la Agano Jipya si mwendelezo tu wa historia ya Mungu pamoja na watu wake wa zamani, Israeli, kuna maana muhimu. Kanisa la Agano Jipya halichukui mahali pa Israeli kama watu wa Mungu wa duniani, wala halichukui ahadi alizopewa Israeli. Kanisa linaingia katika historia kama kitu kipya, kutoka katika kusudi la milele la Mungu, na kwa hiyo halihusiani moja kwa moja na historia ya Israeli. Historia hii imesimamishwa tu, imekatizwa kwa muda fulani. Muda huu ni wakati wa kanisa, unaoendelea mpaka kanisa hili litakaponyakuliwa kwenda mbinguni. Pamoja na Israeli Mungu atafikia lengo lake; ahadi zake zote na unabii wake wote kuhusu watu wake wa duniani utatimizwa.

Tunaishi katika wakati ambapo historia ya kanisa la Yesu iko karibu na mwisho wake. Ili unabii kuhusu Israeli utimie, ni lazima taifa hilo liwe tena katika nchi hii. Jambo hilo tayari limetimia, wakati kanisa la Kikristo bado liko duniani. Tayari tunaishi katika aina ya kipindi cha mpito – kwa maneno ya Biblia, katika siku za mwisho!

Hivyo Waraka kwa Waefeso unathibitisha nafasi ya kanisa ya mbinguni, na unaweka wazi kwamba hakuna jambo kuu zaidi kutoka mkononi mwa Mungu kuliko kuwa sehemu ya jumuiya hii ya kiroho inayoitwa “mwili wa Kristo”. Jambo kama hili halisemwi juu ya Israeli, wala juu ya taifa lingine lolote au kundi lolote la watu.

Turudi tena kwa ufupi kwenye uhusiano kati ya kanisa la Agano Jipya na Israeli. Katika kazi ya Mungu kuna mwendelezo na pia kukatika kwa mwendelezo. Maana yake ni kwamba, upande mmoja, Mungu anasonga mbele katika historia yake ya wokovu, kama ilivyoahidiwa katika Agano la Kale. Kwa mfano, neno la Yoeli kuhusu kumwagwa kwa Roho Mtakatifu lilipata utimizo wa awali, au utimizo wa sehemu, katika Matendo 2 siku ya Pentekoste. Agano Jipya, lililotangazwa katika Agano la Kale, linalihusisha kanisa pia. Lakini upande mwingine, kwa kanisa Mungu anaanza pia jambo jipya kabisa. Hapa pengine ni msaada kuingia kwa ufupi katika Waraka kwa Warumi. Katika sura ya 11 kazi ya wokovu ya Mungu kwa ajili ya baraka ya wanadamu inalinganishwa na mzeituni.

Mzeituni ni picha ya baraka ya Mungu: jinsi inavyoahidiwa na inawafikia akina nani, nani anayeipoteza na nani anayeipata, na jinsi mwishoni itafurahiwa tena na wale waliokuwa wameipoteza hapo zamani.

Mzeituni hauwakilishi hasa watu wa Mungu, Israeli, bali unaonyesha eneo la baraka, jinsi ilivyoahidiwa kwa mababa wa imani na jinsi inavyotimizwa katika Kristo. Watu wa Israeli walikuwa kwanza chini ya baraka hiyo, na kilele chake kingekuwa kumpokea Masihi, aliyekuwa yeye mwenyewe baraka ya mababa. Ni baadhi tu waliofanya hivyo, wakapata baraka. Wengine walikatwa. Wale wachache waliunganishwa na waumini kutoka mataifa. Hawa nao sasa, kwa imani, wana sehemu katika baraka za mababa. Wao pia ni warithi na wana wa Ibrahimu wa kiroho, watoto wa ahadi. Lakini matawi ya asili, matawi ya kwanza, hayatabaki katika kutoamini. Siku inakuja ambapo yataokolewa na kupandikizwa tena, na kurudi katika njia ya Mungu, na hapo yataionja baraka iliyoahidiwa zamani kama taifa, kama Israeli kwa asili ya kikabila.

Waumini wasio Wayahudi hawaingizwi kwa maana ya kwamba wanakuwa Israeli. Mataifa yangewezaje kuwa Waisraeli? Katika nafasi yao mpya wanashiriki baraka zilezile kama waumini Wayahudi, lakini katika nafasi yao mpya hakuna Myahudi wala Myunani, Wagalatia 3:28.

Picha ya mzeituni, ingawa ni picha iliyobuniwa na Mungu mwenyewe, haipaswi kunyooshwa kupita kiasi. **Mzeituni unawakilisha mfumo wa baraka za mababa, tangu agano la Ibrahimu hadi Agano Jipya. Kukua kwa mti ni kusonga mbele kwa historia. Mzeituni ni aina ya njia ya baraka inayopita katika historia, ambayo mtu anaiingia kwa imani.** Njia hii inajumuisha mawazo mengi ya Mungu, pamoja na kanisa, na inafika hadi mwisho wa historia yake, anayoiandika yeye mwenyewe kwa siri na kwa enzi kuu ya kiti chake cha enzi.

Utamilifu wa Mungu: Lengo la vitu vyote

Utajiri wa Kristo usiochunguzika unavunja mabwawa yote na kuufurika ulimwengu wote – si ili kuwazamisha watu kama katika gharika, bali ili kuwajaza utajiri huu wa ajabu wa Kristo, na kuwapandikiza katika mwili wa Kristo, yaani kanisa, na kuwafanya warithi, ili waone siku ya kufanywa upya kwa vitu vyote, Kristo atakapokuja kuwa kichwa cha vitu vyote katika mwisho wa nyakati.

Maneno “utamilifu” na “kujaza”, pamoja na maneno yanayohusiana nayo, yanatokea mara kadhaa katika waraka huu:

- Utajiri wa neema yake, aliyotuzidishia (1:8)

Tuna Mungu anayetoa, anayetoa kutoka katika wingi wake mwingi, kwa sababu ya upendo wake **mwingi**.

- ... kanisa, ambalo ni mwili wake, **utamilifu** wake yeye **aujazaye** vyote katika vyote (1:23)

Hapa kanisa lina haki ya pekee ya kushangaza: kumfikisha Kristo kwenye utamilifu. Si kwamba yeye angemhitaji mtu yeyote kamwe; bali inahusu ukweli kwamba kanisa ni mwili wake. Mungu anamchukua mwanadamu Yesu aliyetukuzwa na kumtoa kwa kanisa kama zawadi, yaani ili awe kichwa cha kanisa. Nalo kanisa linakuwa mwili wake, na hivyo YEYE anakuwa kamili **kama mwanadamu** (si kama Mungu Mwana). Picha nyingine kutoka sura ya 5 inaeleza zaidi maana yake: Kristo anaungana na kanisa, kama mume na mke wanavyokuwa mwili mmoja, kama Adamu na Hawa zamani. Pamoja na kanisa Kristo amefikishwa kwenye utamilifu, nasi tutakuwa katika muungano huu milele. Kristo pia atajionyesha hivyo siku zote, na ataonekana siku zote katika muungano huu na kanisa, na wanadamu, malaika na Mungu. YEYE, kama kichwa pamoja na mwili wake, atavijaza vyote. Ulimwengu wote utabeba muhuri huu wa kuwepo kwake kila mahali na wa baraka yake.

- ... **mpate kujazwa kwa utimilifu wote wa Mungu (3:19)**

Hili ndilo lengo la Mungu na baraka yake kwetu. Ni katika Mungu tu tunafikia utimilifu na raha. Hatutamani kitu kingine ila kujazwa nguvu zake, Kristo akae mioyoni mwetu, na tuujue upendo wa Kristo. Mungu anataka kufanya makao yake kwetu, kubadilisha maisha yetu, na kuacha utimilifu wake utiririke kupitia sisi kwa wengine. Utimilifu wote wa Mungu mwenyewe hatutaufikia duniani, lakini tayari unaanza.

Utimilifu wa Mungu si kitu kisicho cha nafsi, kama inavyoaminiwa katika baadhi ya dini, bali ni Mungu mwenyewe, mmoja katika Nafsi tatu, jinsi YEYE alivyojifunua katika Yesu na kwa njia ya Biblia.

- Yeye aliyeshuka ndiye yeye aliyepaa juu sana kupita mbingu zote, **ili avijaze vitu vyote! (4:10)**

Tayari sasa YEYE anajaza vyote; ulimwengu usioonekana, yaani ulimwengu wa mbinguni, umepenywa na ushindi wa Kristo. Hata ingawa nguvu hizo bado zinafanya ufisadi wao, ushindi wa Kristo unaonyeshwa kwao kwa njia ya kanisa lililokombolewa. Siku zao zimehesabiwa, na hivi karibuni hakuna kitakachozuia tena Mwana wa Mungu kuvijaza vyote vilivyoubwa.

- ... hata tufike kwenye utu uzima, kwenye kipimo cha cheo cha **utimilifu wa Kristo (4:13)**

Si muumini mmoja mmoja peke yake anayepata lengo lake katika utimilifu wa Mungu. Kanisa lote vilevile limewekwa katika mchakato huu hai wa kukua. Hapa pia lengo si dogo kuliko utimilifu wa Kristo mwenyewe. Utimilifu wa Kristo maana yake ni kwamba YEYE analijaza kanisa, analipenya, analipa vipawa, analiongoza, analibariki, na kulifikisha kwenye lengo lake katika utukufu.

- ... **mjazwe Roho! (5:18)**

Wito huu wa kuacha jambo fulani litendeke ndani yetu unapaswa kutufanya tuondoe katika maisha yetu kila kitu kinachoshindana na Mungu na malengo yake. YEYE anaweza kutujaza pale tu tunapokuwa tumejimwaga, tumeondoa nafsi zetu na matakwa yetu wenyewe. Lakini hapo YEYE anaweza kujidhihirisha kikamilifu, na kutupa mamlaka na uwezo kwa huduma yoyote tunayoitiwa.

Waraka huu umejaa utajiri wa Kristo. Utajiri huu unatujaza Mungu, Kristo na Roho. Hivyo, upande mmoja, kiu yetu kuu ya uzima inakatwa (Zaburi 42:1-2; Yohana 4:13-14; 7:37-39), na Mungu anafikia lengo Lake kwetu – yaani, ni kama watu waliojazwa na Mungu tu ndipo tutakuwa wafuasi wa Mungu.

Mifano ya Agano la Kale (taipolojia) na Waraka kwa Waefeso: Je, inawezekana kweli?

Agano la Kale linatupa kielelezo kinachoeleweka na kinachofafanua vizuri fundisho la waraka huu. Katika fundisho hili waumini wanaelezwa kuwa tayari wamehamishiwa mbinguni. Jambo hili linaonyeshwa kimfano (kitaipolojia) mapema katika kuingia kwa watu wa Israeli katika Kanaani. Nchi hii ya ahadi ilikuwa na rutuba nyingi sana, kama wapelelezi walivyokwisha kushuhudia. Lakini huko pia kulikuwa na maadui wenye nguvu. Jambo hili linalingana na mahali pa mbinguni, ambamo tumeingia kwa njia ya kifo, ufufuo na kupaa mbinguni kwa Kristo. Maadui wenye nguvu wanalingana na falme na mamlaka mabaya yaliyoelezwa hapo juu. Mto Yordani ni picha ya mauti, ambayo ilipaswa kuvukwa ili kuingia katika nchi. Yoshua ni mfano wa Bwana Yesu, aliye mshindi kwenye kiti cha enzi cha Mungu (Waefeso 1).

Kielelezo hiki kinaonyesha wazi jinsi hali hii ilivyo uhalisi wa sasa na wa kiroho. Mahali pa mbinguni hapako mbali, kwa sababu vita vya kiroho, na pia kufurahia baraka za mbinguni, vinatokea katika maisha yetu, kanisani, kazini na nyumbani mwetu. Kwa hiyo hatupaswi kulieleza fundisho hili kuhusu mahali pa mbinguni kijiografia, wala kwa namna ya anga za ulimwengu, bali kiroho. Kwa mtazamo wa kila siku mbingu haiko mbali; iko karibu kama Kristo mwenyewe, anayekaa na kutenda kazi moyoni mwangu. Kwa hiyo Paulo, katikati ya waraka, anaomba “Kristo akae mioyoni mwenu kwa imani” (3:17-19).

Mwisho, mtazamo wa jumla wa nafasi yetu ya Kikristo na maisha yetu kwa njia ya mifano: Tumeokolewa kutoka ulimwenguni (Misri) kwa kifo cha Yesu (Bahari ya Shamu), na tumeletwa jangwani. Ulimwengu tulimo umekuwa jangwa kwetu. Hatuhusiki huko kwa kweli, kwa sababu Yesu anasema kwamba sisi si wa ulimwengu. Tuko safarini, katika njia ya imani kuelekea lengo, yaani ufalme wa mbinguni wa Bwana wetu. Lakini wakati huohuo ni kweli kwamba, kwa njia ya kifo cha Kristo na kufufuliwa kwake, tuko ndani YAKE katika mahali pa mbinguni.

Kwa Israeli ni jambo moja tu lililoweza kuwa kweli; kwetu yote mawili ni kweli, yaani jangwa na Kanaani wakati mmoja. Kwa lugha ya picha, miguu yetu iko katika mchanga wa jangwa, na kichwa chetu, au afadhali moyo wetu, uko mbinguni (mahali ilipo hazina yetu).

Kristo aliye kichwa: Umoja, kazi na uwakilishi

Katika waraka huu sifa ya Kristo kama kichwa inaonyeshwa kwa angalau njia 2: kwanza kama kichwa juu ya vitu vyote vilivyotumbwa (1:10, 22), na kama kichwa cha mwili, yaani kanisa lake (1:23).

Kichwa (kwa Kiyunani si kitu kingine ila “kichwa” cha mwili wa mwanadamu) kina pande mbalimbali:

1. Umoja: wa kichwa na mwili. Picha hii inazungumzia umoja ulio hai, wa kiungo kimoja na kingine.
2. Kazi: Katika umoja ulio hai wa mwanadamu, kichwa na mwili vimewekwa katika mpangilio fulani, na kila sehemu ina kazi na majukumu yake maalum. Hapo pia kuna upande wa ngazi za mamlaka, ambamo kichwa kiko juu.
3. Uwakilishi: Kwa kawaida tunachokumbuka kuhusu mtu ni uso wake. Kichwa kinamwakilisha mtu mzima (kwa mfano picha ya pasipoti). Kiongozi mkuu wa nchi, rais, ana kazi ya kuiwakilisha nchi mbele ya mataifa mengine ya ulimwengu.

Pande hizi 3 zinaweza kuonekana karibu kila mahali ambapo Kristo anatajwa kuwa kichwa.

Inavutia kuona jinsi neno la Kiyunani (*kephale κεφαλή*) lilivyotumika wakati huo. Mbali na kichwa cha mwanadamu na cha mnyama, lilimaanisha kile kilicho bora na kilicho mahali pa kwanza au pa juu (kwa mfano Waefeso 5:23 na mahali pengine). Vilevile neno hilo lilitumika kwa mlango wa mto, kwa chemchemi, kwa asili ya jambo, au kwa mwanzo wa kipindi cha wakati.

Katika Agano la Kale baba wanaitwa vichwa vya familia zao (kwa mfano Hesabu 1:4).

Israeli aliwekwa na Mungu kuwa kichwa cha mataifa yote, yaani kuwa na nafasi ya pekee juu ya mataifa au katikati yao, Kumbukumbu la Torati 28:13. Hapa inahusu kidogo nafasi ya ngazi za mamlaka, na zaidi kuwa nuru kwa mataifa kuhusu Mungu. Katika Agano Jipya neno “kichwa” linatumika kwa Kristo. Anapoitwa kichwa, siku zote ni kama mwanadamu, kwa sababu kama kichwa siku zote ana uhusiano na wanadamu. Yeye ni kichwa kama mwanadamu aliyetukuzwa na kuketishwa kwenye kiti cha enzi, kwa msingi wa kazi yake ya ukombozi aliyoikamilisha.

- Yeye ni “jiwe kuu la pembeni”, yaani jiwe la pembeni ambalo kila kitu kinapangwa kulingana nalo, na lazima kipangwe hivyo. Yeye anashikilia vyote pamoja. Mungu alimfanya hivyo, baada ya wajenzi kulikataa jiwe hilo, yaani Kristo. Hivyo Mungu amemfanya kuwa chanzo pekee cha wokovu kwa ulimwengu wote. Hakuna wokovu katika jina lingine lolote chini ya mbingu, Matendo 4:11-12.
- Katika Warumi 5 kuanzia mstari wa 12 tunamwona Kristo pia kama kichwa, akilinganishwa na Adamu. Ingawa huko neno “kichwa” halitajwi waziwazi, tunaweza kuona kwamba Adamu ndiye kichwa, yaani mwanzo na asili, ya mwanadamu aliyeanguka katika dhambi. Kristo ndiye mwanzo na mwanzilishi wa jamii mpya ya wanadamu waliokombolewa.
- Kristo ni kichwa cha mwili, yaani kanisa. Siku ya Pentekoste waumini wote walibatizwa kuwa mwili mmoja kwa Roho Mtakatifu (1 Wakorintho 12:13), na wakaunganishwa na Kristo aliyetukuzwa mbinguni, aliye kichwa cha mwili. Kama kichwa cha mwili, Kristo ndiye chanzo cha mbinguni kwa kanisa lililo duniani; kutoka kwake kanisa linapokea kila kitu linachohitaji ili kutimiza kazi yake duniani. Kazi ya kichwa si kuutawala mwili, bali kuupa, kuuhudumia, kuutunza na kuupenda. Huo ndio hasa kielelezo kwa mume na mke katika ndoa yao. Kichwa changu hakiutawali mwili wangu; mwili wangu haulazimishwi kuutii ubongo wangu. Kiini cha kichwa na mwili ni umoja wa kiumbe hai, kazi ya mwili mzima inayotendeka yenyewe. Maagizo ya ubongo yanatekelezwa yenyewe, bila kulazimishwa wala kutiishwa. Kwa sababu ubongo ndio unaoongoza, kichwa kina umuhimu wa pekee; lakini hata hivyo kichwa si kitu bila mwili, wala mwili si kitu bila kichwa, kama Paulo anavyosema mahali fulani kuhusu mwanamume na mwanamke. Kanisa linamwakilisha kichwa chake cha mbinguni, Kristo, hapa duniani. Na vivyo hivyo kanisa linawakilishwa na Kristo mbinguni mbele za Mungu na malaika.

Pande 3 za kichwa cha vitu vyote katika ufalme ujao wa miaka 1000 na katika uumbaji mpya zinaonekana hivi:

1. Umoja: Hakuna tena utengano wala mpasuko ndani ya uumbaji, wala utengano kati ya uumbaji na Mungu. Bila kichwa vitu vyote vilikuwa kama vimekufa, havifai kwa Mungu, havina thamani. Katika kuunganishwa na kuwa kitu kimoja na Kristo, kama kichwa kinavyoingana na mwili, kila kitu kinarejeshwa na kurudishwa kwa Mungu.

2. Kazi: Kwa sababu umoja wa kichwa na mwili unawezesha mvuto kamili hadi pembe zote za kuwepo, kila kitu kitakuwa na alama ya Bwana Yesu. Kila kitu kitafanya kazi kama atakavyo.

Kama kichwa cha vitu vyote, Yeye, kama mlango wa mto, atamwaga mto wa baraka usiozuilika, mpana na wenye kina ndani ya vitu vyote; kila kitu kitazamishwa katika utimilifu wa ukuu na wa baraka ya Bwana Yesu Kristo.

3. Uwakilishi: Yeye atavileta vitu vyote kwa Mungu katika upatano kamili. Hapo Mungu atatukuzwa kikamilifu na milele. Hapo vitu vyote vitapata kibali cha Mungu kwa njia ya Kristo, aliye na kibali cha Mungu kisicho na mipaka. Kama Mungu anavyomwona Kristo wake, ndivyo atakavyovitazama vitu vyote hapo. Hali hii, ambayo haijawahi kuwepo, haitakuwa na mwisho. Ya kale yamepita; tazama, yote yamekuwa mapya.

Vipawa 5: Mitume, manabii, wainjilisti, wachungaji na walimu – Je, vipo hata leo?

Mojawapo ya mambo makuu ya Waraka kwa Waefeso ni kanisa kama mwili wa Kristo. Ukweli kwamba mwili huu bado upo leo katika uhalisi wake wa kila siku (ingawa kwa masikitiko hauonekani tena katika

umoja wa mwili mmoja), baada ya miaka 2000 ya historia ya kanisa, una sababu yake: Kristo aliyetukuzwa ameupa mwili wake vipawa. Vipawa hivi vinathibitisha kwamba Kristo ndiye kichwa cha kanisa aliyetukuzwa.

Inavutia kwamba hapa kuna “aina” mbili za vipawa: Kwanza, kila mmoja ana karama, jambo lenye umuhimu mkubwa sana (4:7); na pili, kuna waumini ambao wao wenyewe, kama watu, ni vipawa vya Kristo kwa kanisa. Vipawa hivi ni watu wenye uwezo wa mtume, nabii, mwinjilisti, mchungaji na mwalimu, unaonekana wazi kwa wote wanaowazunguka.

Katika muktadha huu bila shaka tunapaswa pia kuyatumia na kuyalinganisha maandiko mengine mawili makuu kuhusu mada hii, yaani 1 Wakorintho 12 na Warumi 12. Huko kuna karama nyingi zaidi kuliko zilizotajwa hapa. Lakini hivi vinaonekana kuwa vipawa muhimu zaidi, au labda vikubwa zaidi, hasa kwa kuwa hapa vinatajwa moja kwa moja kuwa ni watu wenyewe.

Tunaweza kuelewa vizuri vipawa hivi vinamaanisha nini na uwezo wake uko wapi. Lakini kuna swali kama vipawa hivi, yaani vyote 5, bado vinatolewa na Kristo kwa kanisa leo.

Kwa kawaida inasemwa kwamba vipawa 2 vya kwanza havitolewi tena. Mitume walikuwa idadi maalum ya 12 pamoja na 1. Manabii pia hawapo tena, kwa sababu orodha ya vitabu vya Maandiko imekamiliwa, na karibu Wakristo wote wanaweza kuyapata. Hivyo kazi ya mitume, au kipawa chao kwa kanisa, bado ipo hadi leo katika maandiko yao, yaani Agano Jipya.

Mtazamo mwingine unaamini kwamba vipawa vyote 5 bado vinatolewa leo. Kimsingi maneno haya pia yanasomeka kama yasiyofungwa na wakati, yanayotumika siku zote. Kanisa linafanya kazi hadi leo kwa msaada wa vipawa hivi 5 (vya watu) na karama alizo nazo kila kiungo.

Ukweli kwamba Barnaba mara moja anaitwa mtume pamoja na Paulo kwa pumzi moja (Matendo 14:14), na kwamba Paulo anazungumza kuhusu mitume kadhaa waliokuwa pamoja naye huko Thesalonike (1 Wathesalonike 2:6), na kwamba Androniko na Junias labda wanahesabiwa miongoni mwa mitume (Warumi 16:7), unaturuhusu kuhitimisha kwamba hawakuwepo mitume 12 pamoja na 1 tu.

Kwa mtazamo huu, bila shaka mitume wa leo si wale wanaoendeleza mstari wa kitume, kama inavyofanyika kwa mfano katika Kanisa la Mitume Wapya (neupostolische Kirche). Tena mitume wa leo hawakumwona Yesu kwa macho yao ya kimwili. Mitume 12 wa Mwana-Kondoo watakuwa na nafasi ya pekee milele, na watakumbukwa milele katika msingi wa mji wa milele. Leo mitume hawana tena umuhimu ule waliokuwa nao katika karne ya kwanza, lakini huduma yao ina sifa zinazofanana.

Ninawahesabu kuwa mitume wa leo wale walio mwanzoni mwa uamsho, wanaoanzisha makanisa, walio viongozi wa Ukristo. Hakika hawana mamlaka ya kitume, lakini wana nafasi muhimu sana linapokuja suala la kukua kwa mwili. Kuhusu jambo hili, nukuu (Thomas Jettel): “Neno (*apostolos* **ἀπόστολος** mjumbe; aliyetumwa) linatumika katika Agano Jipya kwa maana mbalimbali. Yesu aliwaweka wale Kumi na Wawili kuwa wajumbe wake wa kwanza. Paulo pia aliwekwa moja kwa moja na Bwana kuwa mjumbe maalum (Wagalatia 1; 2 Wakorintho 12:12). Yakobo pia anaonekana kuwa na nafasi ya pekee (1 Wakorintho 15:7; Wagalatia 1:19). Hawa walikuwa mitume walioweka msingi (Waefeso 2:20; 3:5), kana kwamba mitume wa daraja la kwanza, wa cheo cha kwanza; walipokea ujumbe wao moja kwa moja kutoka kwa Bwana. Lakini Agano Jipya halilifungi neno mtume kwao peke yao. Wengine kama Barnaba (Matendo 14:4; linganisheni Wagalatia 2:8-9), Sila na Timotheo (Matendo 17:1, 4; 1 Wathesalonike 1:1-2; linganisheni 2:6-7) na Tito (Tito 1:5; 3:12) wanaitwa ‘mitume’ kwa

maana pana zaidi. Hawakuwa na daraja wala mamlaka ileile, lakini walifanya kazi inayofanana na ya mitume walioweka msingi. Walikuwa wainjilisti na walimu, waliyaonyesha makundi mapya njia, walisafiri huku na huko kama walimu. Kazi yao ilikuwa ya uongozi, lakini haikufungwa mahali pamoja. Kundi hili linaweza pia kuitwa ‘walimu wa kimisionari’.”

Vivyo hivyo ni kwa manabii. Kuhusu kipawa hiki tunajua kidogo, isipokuwa kwamba maandiko yote 3 yanayohusika (kuhusu vipawa) (Waefeso 4, 1 Wakorintho 12, Warumi 12) yanakijumuisha. Zaidi ya hapo, manabii wa Agano Jipya wanatajwa hapa tu:

Matendo 13:1: Na huko Antiokia, katika kanisa lililokuwako huko, kulikuwa na **manabii** na walimu: Barnaba, na Simeoni aitwaye Nigeri, na Lukio Mkirene, na Manaeni, aliyelelewa pamoja na Herode mfalme wa robo, na Sauli.

Matendo 15:32: Na Yuda na Sila, ambao wao wenyewe pia walikuwa **manabii**, wakawatia moyo ndugu kwa maneno mengi, wakawathibitisha.

Manabii katika karne ya 1 walikuwa pia wale ambao, wakati Agano Jipya lilipokuwa bado halijakamilika, walifunua kweli, yaani waliweza kuzipitisha kwa wengine. Hata wale ambao hawakuwa mitume, lakini ambao nyaraka zao ziliingia katika Agano Jipya, kama Yakobo na Yuda, wanaweza kuitwa hivyo. Baada ya kukamilika kwa orodha ya vitabu vya Agano Jipya, huduma hii haihitajiki tena leo, na kwa hiyo huduma hii ya kuandika Maandiko yaliyovuviwa haipo tena.

Manabii wa leo ni wale wanaoweza – na kwa jambo hili wanafanana na manabii wa Agano la Kale – kuitambua na kuifichua roho ya wakati huu, wanaoifichua na kuikemea mielekeo ya hatari katika Ukristo. Kwa hiyo watu kama hao pia si wa kupendeza, kwa sababu wanaweka kidole kwenye jeraha. Huduma yao ni kuonya. Hawatabiri matukio yajayo, wala hawafunui kweli mpya. Hiyo haikuwa, wala si, huduma ya manabii wa Agano Jipya, kwa hiyo wala si ya siku zetu.

Utu mpya: Unaonekana wapi na jinsi gani

Si dini, si malezi, si siasa wala si urithi wa vinasaba vilivyozaa mtu mpya, ingawa jambo hilo limejaribiwa tena na tena. Yeyote anayejaribu kumfikiria mwanadamu bila upendeleo – jinsi alivyokuwa siku zote, alivyo leo na anavyosababisha – lazima afikie hitimisho kwamba mtu mpya anahitajika.

Mungu Muumba hakumfanyia mwanadamu aliyeanguka katika dhambi, anayeishi katika dhambi, “matengenezo” wala “marekebisha”. Hata sheria haikuweza kufanya hivyo; ilithibitisha tu kwamba mwanadamu hawezi kuboreshwa. Utu wa zamani hauwezi kuboreshwa tena. Msalaba wa Golgotha ndio mwisho wa utu wa zamani. Kristo anajitwika hukumu na mauti ya utu wa zamani mahali petu. Katika ufufuo wa Kristo mtu mpya anatokea – sisi ni kazi yake bora, kiumbe kipya – aliyeumbwa kwa kupatana na Mungu mwenyewe (4:20-24; Warumi 6:1-11; Wagalatia 5:16-26). Kwanza, na wakati wote tunapoishi duniani, jambo hili linahusu moyo wetu, yaani utu wa ndani, wala bado si mwili wake. Linahusu fikira za mtu, mtazamo wake wa maisha, mapenzi yake, na hata hisia zake. Lakini jambo jipya halionekani mara moja kikamilifu katika matokeo yake ya kila siku, kana kwamba tumefanywa wakamilifu kwa mara moja. Jambo jipya linawekwa ndani yetu kama mbegu inayopaswa kukua. Nguvu ya Roho na ya Neno lililo hai, ambalo kwa hilo tumezaliwa mara ya pili, inaleta mabadiliko ya kudumu na yanayoendelea kuelekea mfano wa Yesu. Kwa Waefeso Paulo anazungumza juu ya “kufanywa upya katika roho ya nia zenu”. Mchakato huu wa kubadilika una **pande 2**: Upande mmoja ni kazi ya Mungu

na nguvu yake, ambayo tunapaswa kuitegemea ili tuuonje mchakato huu wa kufanywa upya. Lakini upande mwingine tunapewa wajibu kamili, na tunaitwa kufanya, kutenda na kuamua kwa namna inayolingana na utu huu mpya. Kwa maneno mengine: Tunajitahidi kana kwamba yote yanategemea sisi, na wakati huo tunamtegemea Mungu, ambaye bila kazi yake hakuna kitakachofanikiwa. Kwa maana hii Yesu, mzabibu wa kweli, anaposema juu ya matunda kwa ajili ya Mungu, anasema: “Pasipo mimi, au nje yangu, ninyi hamwezi kufanya neno lo lote.”

Kwa hiyo, tangu kuzaliwa mara ya pili, utu mpya ndio haiba yangu mpya, lakini katika mazingira ya zamani. Si mazingira yangu yaliyobadilika; mimi ndiye niliyebadilishwa, na ninaendelea kubadilika siku zote katika mchakato wa kukua kiroho.

Hivi ndivyo Paulo anavyoyaeleza maisha mapya, jinsi yanavyojitokeza katika mahusiano ya maisha na ya jamii tunayoyajua:

Sura ya 4:1-16: Kanisani, katika mwili wa Kristo

Hapa maisha mapya yanajali kujirudisha nyuma, si kujitanguliza katika maisha ya kanisa wala kuwapuuza wengine. Mwenendo unapaswa kusaidia kudumisha umoja wa kanisa katika maisha ya kila siku. Vivyo hivyo kila kiungo kinashirikishwa katika wajibu wa kukuza ukuaji wa kiroho wa kanisa, kwa sababu kila mmoja amepokea kipawa kutoka kwa Kristo.

Sura ya 4:17-24: Tofauti ya msingi na ulimwengu

Hakuwezi kuwa na tofauti kubwa zaidi kuliko kati ya maisha katika ulimwengu, mbali na Mungu, na maisha yanayotoka kwa Mungu, katika ushirika wa mwana na Baba wa mbinguni. Maana kamili na udumifu wa namna hizi mbili za maisha vinatofautiana kama mchana na usiku.

Sura ya 4:25-32: Amri kwa ajili ya maisha mapya: kusema, kufanya kazi, kusamehe

Paulo anaanza kuonyesha mambo mbalimbali kwa undani: jinsi maisha mapya yanavyojifungulia njia katika maisha ya kila siku. Hasira na makelele, ghadhabu ya haraka na uchungu vinaweza kuwa sehemu ya maisha ya zamani tu, ambamo hakuna maana ya kweli wala upendo. Wizi unapaswa kuwa jambo la zamani; maneno yetu ni mazuri na ya kujenga. Hayavuti chini, bali juu.

Sura ya 5:1-14: Wafuasi wa Mungu: mizaha, ujinsia, nuru / giza

Katika ulimwengu usiomcha Mungu tunapaswa kuwa si chini ya wafuasi wa Mungu. Mizaha michafu, kufurahia uchafu na takataka za kizazi kilichopotoka na kupinda, havisikiki tena kutoka kwetu. Ujinsia ni zawadi ya Mungu yenye thamani, na wakati huohuo inayovunjika kwa urahisi sana. Hakuna tena ushirika wa moyo wa hiari pamoja na ulimwengu. Badala yake, kama mianga ulimwenguni, sisi ni vibao vya kuonyesha njia kuelekea nuru na mchana.

Sura ya 5:15-21: Kuukomboa wakati, pombe, ibada kanisani

Mungu anatoa nyakati maalum ili ajionyeshe kupitia sisi, yaani matendo ambayo YEYE ameyaandaa tupate kuenenda nayo. Watoto wa Mungu na wa nuru hawaishi bila mpango wala bila kujishughulisha. Wanautumia wakati walio nao, wanatenda kwa kufikiri vizuri, kwa akili na ufahamu uliofanywa upya ndani yao. Wanayafanya mapenzi ya Mungu. Hawajilevyi kwa pombe, inayomfanya mtu kuwa mvivu na asiye na kiasi, wala haimleti karibu zaidi na Bwana.

Badala ya kitu kinacholevya, Roho anapaswa kutujaza na kututimiza kabisa. Hivyo tunaweza pia kuwa wa manufaa kwa wengine kanisani. Hivyo sifa za kweli za moyoni na kushukuru vinawezekana kutoka katika moyo uliojaa. Jambo hili halitujengi sisi wenyewe tu, bali wote wanaosikia.

Sura ya 5:22-33: Ndoa ya mume na mke – Kristo na kanisa

Ndoa ni kazi ya maisha yote, isiyofanya kazi vizuri yenyewe wala kwa urahisi. Wakati huo mke alikuwa mali, aliyeagizwa kutii kabisa. Katika nyakati za kale hapakuwa na amri kwa waume kuwapenda wake zao. Lakini nuru ya Injili inawatoa wake katika hali hii: Waume wanapaswa kuwapenda wake zao, tena kwa kipimo kisichoweza kupitwa: Kama Kristo alivyolipenda kanisa.

Wake nao hawakupaswa sasa kufikiri kwamba wangeweza kumwasi mume katika nuru na uhuru wa Injili. Wao pia walipaswa kukitumia kwao wenyewe kielelezo cha Kristo na kanisa: Kama kanisa, likiwa mwili, linavyomnyenyekea kichwa (Kristo), vivyo hivyo wake kwa waume zao. Matendo yote haya ya kumfuata Kristo, yanayowahusu waume na wake, yanafanyika kwa hiari bila kulazimishwa, kutokana na usadikisho wa mioyo iliyofanywa upya.

Sura ya 6:1-4: Watoto na baba

Watoto, wawe waumini au la, wanapaswa kuwatii wazazi wao. Jambo hili litakuwa baraka kwao. Amri ya sita ya zile amri kumi kwa Israeli inatumika: haifungwi na wakati, inatumika siku zote, ni amri kwa ajili ya uzima na baraka ya wazazi na watoto.

Baba, au wazazi, wanapaswa kuwatendea watoto kwa upendo, lakini kwa msimamo, ili wawe na ujasiri na wakue, wampokee Bwana na kumfuata, na wakue tu kuwa watu wazima, ili siku moja waishi kwa kujitegemea, na nao waweze kuanzisha familia zao.

Sura ya 6:5-9: Mahusiano ya kazi: mabwana – watumwa, waumini – wasioamini

Ingawa leo utumwa wa namna hiyo haupo tena, na umekomeshwa kwa sababu ya matokeo ya Injili, kutoka katika maagizo haya tunachukua kanuni zinazoweza kutumika pia katika mahusiano ya kazi ya leo.

Kanuni muhimu zaidi pia ni rahisi kabisa: Kila Mkristo anawajibika kwanza kwa Bwana wake wa mbinguni. Hatutaki kuwapendeza wanadamu, bali Bwana wetu wa milele. Lakini kumpendeza Yeye kwa kawaida kutamaanisha kumtii bwana wa duniani. Kinachomtambulisha Mkristo si kukosoa kila wakati wala kinyongo moyoni dhidi ya mkuu wake wa kazi. Hii ni mada tata, lakini Mkristo anafikiri jinsi anavyoweza hata hapa kuwa ushuhuda kwa ajili ya Bwana na Injili.

Sura ya 6:10-20: Mgogoro wa kiroho katika kila upande wa mapambano

Mwishoni, kama wito na muhtasari wa yote yaliyosemwa hadi sasa kuhusu maisha ya imani ya kila siku, Paulo anaonyesha kwamba mstari wa vita wa kiroho, usioonekana, unapita katika maeneo yote ya maisha na katika kila hali ya maisha. Wakristo wengi hawatambui hatari inayotoka katika ulimwengu usioonekana, nao wanaishi kana kwamba Ibilisi hayupo. Ni kana kwamba Paulo anasema kwamba hawezi kugusa kila hali ya maisha katika waraka huu. Lakini badala yake anatuonyesha silaha zote za Mungu, ambazo kwazo tunaweza kusimama katika Bwana katika kila hali ya maisha na katika kila hatari.

Falme na mamlaka: Yule mwovu na ulimwengu usioonekana, wa mbinguni

Hakuna waraka katika Agano Jipya ambamo maneno yanayozungumzia nguvu za kiroho zenye nafsi katika ulimwengu usioonekana yanatokea mara nyingi hivi. Nyaraka nyingine, hata za Paulo, zinazungumza juu yake pia (kwa mfano Warumi 8:38; Wakolosai 1:16; 2:15; 1 Petro 3:22), lakini si mara nyingi hivi, na hiyo ni alama ya pekee ya waraka huu.

Tumwache Paulo azungumze, na tunukuu maandiko yote yanayowataja viumbe hawa:

- ... akamketisha (Kristo) mkono wake wa kuume katika mahali pa mbinguni, juu sana kuliko **kila ufalme** (πάσης ἀρχῆς *pases arches*) na **mamlaka** (ἐξουσίας *exousias*) na **nguvu** (δυνάμεις *dunameos*) na **usultani** (κυριότητος *kuriotet0s*) na kila **jina** (*onoma*) litajwalo, si katika ulimwengu huu tu, bali katika ule ujao pia; akavitiisha vitu vyote chini ya miguu yake ..., 1:21-22.

Kristo, kama mwanadamu, ameinuliwa juu ya kila nafsi ya kiroho, na juu ya kila moja inayoweza kuwaziwa. Hizi zina nafasi ya juu katika uumbaji wa Mungu, lakini nafasi ya Kristo iko juu yao, kwa sababu iko kwenye kiti cha enzi cha Aliye Juu, mkono wa kuume wa Mungu.

- ... kwa kufuata **mfalme wa uweza wa anga, roho yule** atendaye kazi sasa katika wana wa kuasi ..., 2:2

Nguvu hizi zinaathiri matukio ya ulimwengu kwa namna halisi na kubwa. Haziathiri vituo vya serikali tu, bali pia watu wa kawaida, yaani wote walio wafu kiroho, na kwa hiyo wako mikononi mwa nguvu hizo. Hapa zinajionyesha wazi kuwa ni maadui wa Mungu, yaani za kishetani. Ikiwa yuko mmoja aliye mfalme kati ya viumbe hawa, basi anaweza kuwa Ibilisi peke yake. Na hilo ndilo Maandiko yanayosema pia: Mathayo 25:41.

- ... ili sasa **falme** na **mamlaka** katika ulimwengu wa mbinguni wajulishwe hekima ya Mungu iliyo ya namna nyingi, kwa njia ya kanisa, ... 3:10

Kazi ya wokovu ya Mungu, pamoja na matokeo yake, yaani kanisa, inaonyeshwa kwa ulimwengu wote usioonekana kama tangazo la hekima ya Mungu. Nguvu hizo zinalazimika kushangaa na kukubali kushindwa huku zikisaga meno. Ushindi ni wa Kristo wetu, na kanisa ni “nyara” yake; nguvu hizo zimeshindwa.

- ambaye kwa yeye kila **ubaba** wa mbinguni na wa duniani unaitwa jina, ... 3:15

Ingawa kwa mtazamo wa kwanza hapa haizungumzwi juu ya nguvu hizi, hata hivyo inaonyeshwa wazi kwamba nazo pia ni viumbe, na zinapewa jina na Muumba. Jambo hili linawaonyesha Waefeso wazi kwamba nguvu hizi hazijitawali zenyewe, wala si miungu yenye nguvu (zote), bali ziko chini ya Muumba. Katika muktadha huu inavutia kwamba katika uchawi ilikuwa muhimu kuwaita pepo kwa majina yao au kuwasihi kwa maneno ya kiuchawi.

- “Alipopaa juu, aliteka **mateka** ... 4:8

Hapa pia uhusiano hauonekani moja kwa moja. Lakini utekwa ulikuwepo kwa sababu ya nguvu ya giza, ambayo Kristo ameivunja kwa msalaba na kwa ufufuo. Hapa kupaa mbinguni kwa Yesu ni maandamano ya ushindi baada ya kazi ya ukombozi iliyokamilika na yenye ushindi.

- ... mpate kuweza kuzipinga hila (**μεθοδείας** *methodeia*) za **Ibilisi** (**διάβολος** *diabolos*). Kwa maana kushindana kwetu sisi si juu ya damu na nyama, bali ni juu ya **falme** (**ἀρχαί** *archai*), juu ya **mamlaka** (**ἐξουσίας**), juu ya **wakuu wa ulimwengu** (**κοσμοκράτωρ** *kosmokrator*) wa giza hili

(σκότος *skotos*), juu ya **majeshi ya pepo wabaya** (πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας *pneumatika tes ponerias*) katika ulimwengu wa mbinguni. 6:11-12

Hapa, kuhusiana na nguvu hizi, Ibilisi anatajwa kwa mara ya kwanza. Yeye ndiye mkuu, “jenerali” wa nguvu hizi (linganisheni Mathayo 12:22 na kuendelea). Hivyo nguvu hizi zimevuliwa kinyago; ni wazi kwamba siku zote ni maadui, na zinafanya kila kitu kuzuia na kuidhuru kazi ya Mungu ndani yetu na katika ulimwengu wote.

Inakuwaje kwamba mada hii ni mada kuu katika waraka huu? Waefeso hawakuishi, kama sisi leo, katika wakati wa “kuelimika”, wa kisasa au wa baada ya usasa. Maisha yao, jamii ya wakati huo, katika mji huu, katika Asia Ndogo, katika Dola la Kirumi, yalitawaliwa na ibada za sanamu. Efeso ulikuwa umejaa dini katika ngazi zote za jamii, ambazo kutoka kwazo watu walikuja kumwamini Kristo. Maisha yaliongozwa na ibada ya Artemi, aliyetitwa Diana na Warumi (tazama picha). Tena Efeso ulikuwa kitovu cha uchawi na mambo ya giza. B. M. Metzger anasema: *“Kati ya miji yote ya Kiyunani na Kirumi, Efeso ni mji wa tatu kwa ukubwa katika dola, na mahali panapovutia kuliko pengine kwa mbali kwa wachawi, walozi na matapeli wa kila aina.”* Luka anasimulia (taz. hapa chini) kwamba wingi mkubwa wa vitabu vya uchawi vya namna hiyo, vyenye maneno ya kuapiza na mambo ya giza, vilichomwa moto na wale walioiamini Injili. Wayahudi pia walikuwa na uchawi wao, na walikuwa na sehemu katika giza hili la kiroho. Mchanganyiko wa ibada za Kiyahudi, za Kiyunani na za Kirumi ulikuwa jambo la kawaida (mchanganyiko wa dini). Juu ya hayo kulikuwa na unajimu, imani katika hatima iliyoamuliwa na nyota. Hizo ziliamua maisha; zilikuwa za kutisha, halisi, zenye madai. Hakuna aliyekuwa huru kweli mbali nazo. Ibada hii ya sanamu ilikuwa kituo cha kuanzia, chombo cha nguvu zile alizozitaja Paulo, ili kupata mvuto wa moja kwa moja juu ya Waefeso, na juu ya wanadamu kwa ujumla. Nguvu hizi zilitumwa kwa kuitwa kwa majina na kwa maneno ya kuapiza, zifanye mambo ambayo kwayo malengo na faida za watu zilipatikana, hasa pia dhidi ya watu wengine. Nguvu hizi zilileta hofu; mtu hakuweza kujisikia salama kwa sababu ya “kuwepo kwao kila mahali”.

Sasa maswali yalikuwa haya: Hali ikoje sasa kwa wale walioiamini Injili? Je, nguvu hizo bado zilikuwa na mvuto? Je, Kristo alikuwa sawa na nguvu hizo, alikuwa juu yao, au hata chini yao? Je, bado walikuwa mikononi mwa nguvu hizo? Walipaswa kuzitendea nguvu hizo vipi? Au ibada hizo zilipaswa kuendelezwa pamoja na imani yao mpya?

Wakati huo unaweza kulinganishwa, miongoni mwa mambo mengine, na ibada ya voodoo huko Haiti na Afrika, ambako watu wanaishi kwa hofu ya miungu. Lakini wanapoiamini Injili, kifungo hiki na hofu hii vinavunjwa. Mvuto wa miungu ndani ya ibada hizi na kupitia kwazo ni tofauti na jinsi unavyotokea katika ulimwengu wa Magharibi. Lakini huko ni halisi vilevile, ingawa hauonekani wazi hivyo. Huko, Haiti na Afrika, na pia katika sehemu nyingine nyingi za dunia, watu wanaamini miungu; ni sehemu ya maisha ya kila siku. Kwetu watu hawaamini viumbe hawa. Lakini hilo hasa tayari ni faida aliyo nayo Ibilisi ili kuwashika wanadamu katika utumwa.

Utumwa huu na mamlaka haya ya giza katika maeneo yetu kwa sehemu kubwa hayahusiani na kupagawa na pepo. Katika jamii yetu ni ushirikiano wa ulimwengu, wa tamaa na shauku za mwanadamu, na wa nguvu zisizoonekana (2:2). Mfumo wa ulimwengu unaongozwa na Ibilisi, na hivyo tayari mazingira yameundwa ambamo mwanadamu anavutwa mbali na Mungu. Juu ya hayo, mwanadamu mwenyewe anaitaka dhambi, wala hamtaki Mungu, ambaye mwanadamu anapaswa kujinyenyekeza chini yake. Masharti haya 2 ya awali yanazifungulia nguvu mbaya zisizoonekana, zinazofanya kazi angani, yaani katika mazingira yetu ya karibu kabisa, kila nafasi ya kuyaongeza yote haya kwa faida yao. Katika jambo hili zinajikita katika maeneo muhimu ya ufunguo (serikali, shule,

elimu, teknolojia, burudani), na hata katika maumbile, ili kumdhuru mwanadamu kwa kila namna. Lakini hatimaye jambo hili linatokea ndani ya mipaka ambayo Mungu anaruhusu. Tunapaswa kuwazia kwamba kiwango cha uasi dhidi ya Mungu katika ulimwengu usioonekana kinalingana na kile tunachokiona katika ulimwengu unaoonekana.

Lengo kuu la mashambulizi ya wakuu hawa wa ulimwengu wa giza bila shaka ni wale walionyakuliwa kutoka katika mamlaka yao, na ambao hawawezi kuwanyakua tena kutoka mkononi mwa Baba na Mwana. Kwa kuwa waumini wako salama huko, wanajaribu kuharibu maisha ya imani ya waumini, na zaidi ya yote bidii yao kwa ajili ya Injili. Hilo ndilo wanalopaswa kuliogopa, kwa sababu Injili inaweza kuwaweka huru wanadamu kutoka katika mamlaka yao. Injili ya neema ya Mungu ni uthibitisho kwamba siku zao zimehesabiwa.

Paulo anapotaja maneno mbalimbali yanayowaita viumbe hawa wa kimalaika, anatumia yale yaliyotumiwa na watu wenyewe na ibada zenyewe, yaani na Wayahudi na watu wa Mataifa. Kuhusu viumbe hawa anachukua mtazamo wa ulimwengu wa siku hizo, kwa sababu kwa namna fulani ulilingana na uhalisi. Kile ambacho Paulo hafanyi, ingawa labda tungetamani, ni kufunua ngazi za mamlaka za ulimwengu wa malaika, au mchoro wa muundo wa kampuni ya kishetani inayozalisha hila zake za kishetani. Maneno hayo yanaashiria ngazi za mamlaka. Watu wa Mataifa walijua ngazi kama hizo katika ulimwengu wa malaika. Paulo anasema tu yale yaliyo muhimu kweli, na anachukulia tu kuwa ni kweli kwamba kuna viumbe wenye nafsi, wenye nguvu, na kwa hiyo walio juu ya wanadamu. Kwake ni muhimu kutangaza kwamba nguvu hizi zimetiishwa chini ya Kristo, na kwamba waumini wamewekwa huru kutoka katika udikteta wao. Lakini kwake ni muhimu vilevile kwamba, ingawa zimeshindwa, bado zinamshambulia muumini popote zinapoweza. Kwa hiyo Mkristo anaitwa kukesha kwa kiwango cha juu kabisa dhidi ya mivuto ya kipepo (ya kidunia, ya dhambi). Hila hizi anapaswa kuzifichua na kuzipinga. Hivyo kuwa Mkristo kunakuwa vita, lakini vita vinavyoweza kushindwa kwa nguvu ya Mshindi, Bwana Yesu Kristo aliyeinuliwa. **Waraka kwa Waefeso unawawezesha wapokeaji wake kuishi kwa ufahamu nafasi yao mpya katika Kristo mbele ya nguvu hizi, wakimtegemea Bwana wao na uweza wa nguvu zake.** Hisia hii labda tunaweza kuelewa kwa udhaifu tu; lakini kwa sababu hiyo zaidi tunapaswa kuichukulia kwa uzito mivuto hii katika wakati wetu.

Maandiko yenyewe yanasimulia kwamba malaika wana mamlaka juu ya mataifa. Katika Danieli 10 kunazungumzwa juu ya wakuu, yaani nguvu za kimalaika za falme za Umedi na Uajemi, na pia Uyunani. Haiba ya kuvutia ya Aleksanda Mkuu, na kupanda kwake kwa haraka sana, vinaweza kueleweka vizuri zaidi sana kwa mtazamo huu. Mkuu wa malaika Mikaeli amewekwa juu ya watu wa Israeli. Katika Kumbukumbu la Torati 29:26; 32:8 (LXX na tafsiri ya zamani ya Kilatini zinasoma: kwa hesabu ya malaika wa Mungu) jambo hili linapanuliwa kwa mataifa yote.

Miungu ya mataifa ni ubatili; si kitu, si miungu ya kweli. Hakuna Mungu ila YAHWE. Lakini kwa upande mwingine, nyuma ya sanamu hizi umejificha ulimwengu wa mapepo (1 Wakorintho 10:19 na kuendelea). Kwa njia hii kulikuwa na mvuto wa moja kwa moja wa ulimwengu usioonekana juu ya ulimwengu unaoonekana.

Habari ndefu ambayo Luka anaisimulia katika kitabu cha Matendo ya Mitume (sura ya 19) inathibitisha maelezo yaliyotolewa hapo juu:

“Akaingia ndani ya sinagogi, akanena kwa ujasiri muda wa miezi mitatu, akihojiana nao na kuwathibitishia mambo ya ufalme wa Mungu. Lakini baadhi yao walipojifanya wagumu, wasiamini¹, na kuitukana Njia ile² mbele ya mkutano, aliachana nao, akawatenga wanafunzi, akihojiana kila siku katika

darasa la Tirano. Jambo hili likaendelea muda wa miaka miwili, hata wote waliokaa Asia, Wayahudi na Wayunani pia, walisikia neno la Bwana. Na Mungu akafanya miujiza isiyo ya kawaida kwa mikono ya Paulo, hata watu wakawapelekea wagonjwa lesi au aproni zilizogusa mwili wake, magonjwa yakawaondoka, na pepo wabaya wakawatoka.

Lakini baadhi ya Wayahudi waliokuwa wakizunguka huku na huko, wenye kutoa pepo, nao wakajaribu kulitaja jina la Bwana Yesu juu ya wale waliokuwa na pepo wabaya, wakisema: Nawaapisha kwa Yesu yule anayehubiriwa na Paulo! Na waliofanya hivyo walikuwa wana saba wa Skewa, kuhani mkuu wa Kiyahudi. Lakini yule pepo mbaya akajibu, akawaambia: Yesu namjua, na Paulo namfahamu; lakini ninyi ni nani? Na yule mtu aliyekuwa na pepo mbaya akawarukia, akawashinda wote wawili, akawalemea, hata wakatoka katika nyumba ile wakikimbia uchi na wenye majeraha. Jambo hili likajulikana na wote, Wayahudi na Wayunani pia, waliokaa Efeso; hofu ikawaangukia wote, na jina la Bwana Yesu likatukuzwa. Na wengi wa wale walioamini wakaja, wakaungama na kuyatangaza matendo yao. Na wengi wa wale waliofanya uchawi wakavikusanya vitabu vyao, wakavichoma moto mbele ya watu wote; wakahesabu thamani yake, wakaona ni vipande vya fedha elfu hamsini. Hivyo neno la Bwana likakua kwa nguvu³ na kuenea sana⁴.” (imetafsiriwa kutoka Biblia ya Kijerumani ya Elberfelder)

Artemi wa Waefeso ni mkuu! Matendo 19:23-40 (imetafsiriwa kutoka Biblia ya Kijerumani ya Elberfelder)

“Wakati huo kukatokea ghasia isiyo ndogo kwa ajili ya Njia ile⁵. Kwa maana mtu mmoja, mfua fedha, jina lake Demetrio, aliyefanya vihekalu vya fedha vya Artemi, aliwapatia mafundi faida isiyo ndogo. Basi akawakusanya hao pamoja na wafanyakazi wa kazi kama hiyo, akasema: Wanaume, mnajua kwamba utajiri wetu unatokana na kazi hii; nanyi mnaona na kusikia kwamba si katika Efeso tu, bali karibu katika Asia yote, Paulo huyu amewashawishi na kuwageuza watu wengi sana, akisema kwamba hao si miungu wanaofanywa kwa mikono. Wala si hatari kwetu tu kwamba biashara hii itadharauliwa, bali pia

kwamba hekalu la mungu mke mkuu Artemi litahesabiwa kuwa si kitu, na hata ukuu wake wa fahari, anayeabudiwa na Asia yote na ulimwengu wote, utaangamizwa.

Walipoyasikia hayo wakajaa ghadhabu, wakapiga kelele, wakisema: Artemi wa Waefeso ni mkuu! Mji wote ukajaa machafuko; wakakimbilia ukumbi wa michezo kwa nia moja, wakawakamata Gayo na Aristarko, Wamakedonia, wenzi wa Paulo safarini, wakawavuta pamoja nao. Paulo alipotaka kuingia katikati ya watu, wanafunzi hawakumruhusu. Na baadhi ya wakuu wa Asia⁶, waliokuwa rafiki zake, wakatuma watu kwake, wakimsihi asijihatarishe kuingia katika ukumbi wa michezo. Basi wengine walipiga kelele hivi, na wengine vile; kwa maana mkutano ulikuwa umechafuka, na wengi hawakujua kwa nini wamekusanyika. Wakamtoa Aleksanda katika umati, Wayahudi wakimsukuma mbele. Aleksanda akawapungia mkono, akataka kujitetea mbele ya watu. Lakini walipotambua kwamba ni Myahudi, sauti *moja* ikapanda kutoka vinywani mwa wote, wakapiga kelele kama saa mbili: Artemi wa Waefeso ni mkuu! Karani wa mji alipokwisha kuutuliza umati, akasema: Wanaume wa Efeso, ni mtu gani asiyejua kwamba mji wa Waefeso ni mlinzi wa hekalu la Artemi mkuu, na wa sanamu ile iliyoanguka kutoka mbinguni⁷? Basi, kwa kuwa mambo haya hayakaniki, imewapasa kunyamaza wala msifanye neno kwa haraka. Kwa maana mmewaleta watu hawa, ambao si wanyang'anyi wa hekalu wala hawamtukani mungu mke wetu. Basi, ikiwa Demetrio na mafundi walio pamoja naye wana neno juu ya mtu, siku za mahakama zipo, na maliwali wapo; na washitakiane. Lakini mkitaka neno lingine lolote, litakatwa katika baraza halali. Kwa maana tuko hatarini kushitakiwa kwa ajili ya ghasia ya leo, kwa kuwa hakuna sababu tunayoweza kuitoa kujitetea kwa ajili ya mkusanyiko huu wa ghasia. Na alipokwisha kusema hayo, akauvunja mkutano.

Silaha zote za Mungu: Vita vya kiroho, lakini jinsi gani?

Maagizo kuhusu vita vya kiroho hayapaswi kueleweka kama mwisho tu, bali kama kilele cha sehemu ya matendo ya waraka. Kwa vyovyote, mbele yetu tuna aina ya hotuba ya kufunga inayojumlisha yote. Inaweza kulinganishwa na hotuba ya jenerali kwa askari wake kabla vita havijaanza. Ni vizuri kujiwazia kidogo msisimko huu na mvutano huu kabla ya vita, ili kupima ipasavyo uzito wa vita vya kiroho.

Maisha ya Kikristo ni vita visivyokoma. Ili kulieleza jambo hili, Paulo anatumia picha ya askari, labda askari wa Kirumi, kwa kuwa wakati huo askari hao walionekana kila siku barabarani huko Efeso. Kwa picha hii anasisitiza jinsi vita vilivyo vya sasa, na pia uhalisi wake wa kikatili, jambo linalohusu pia vita vya kiroho. Kwa kweli hapa anatumia neno la mieleka katika uwanja wa michezo, kwa sababu anataka kusisitiza jinsi adui alivyo karibu. Kwa maana hii mtu angeweza kulinganisha mahali pa mbinguni na uwanja wa michezo wa mbinguni.

Katika mifano (taipolojia) tumekwisha kuzungumza juu ya vita, vilivyopiganwa kweli na kihalisi huko Kanaani wakati huo. Paulo anasema kwamba kushindana kwetu si juu ya damu na nyama, yaani si juu ya wanadamu, bali juu ya majeshi ya kiroho (yasiyoonekana) ya uovu katika ulimwengu wa mbinguni (6:10-20). Tukibaki katika picha hii: Nguvu hizi za uovu zinataka kwa nguvu zao zote kutuzuia tusiishi Kanaani, yaani tusiishi nafasi yetu ya Kikristo katika Kristo, katika ulimwengu wa mbinguni. Zinataka kutufanya tusiujione wala kuufurahia utajiri wa baraka za mbinguni, tusiishi wala kuushuhudia. Nguvu hizi zinataka kuharibu maisha yetu ya imani, kuyakausha, na kuyarudisha nyuma katika mwenendo wa ulimwengu huu tuliotokea. Kwa kujifananisha na mwenendo wa ulimwengu huu, ushuhuda wa utu mpya wa Mungu katika Kristo unakufa, pamoja na ushuhuda wa Injili. Njia ya kufikia hapo si kupagawa na pepo, bali ni dhambi.

Tukumbuke: Katika Kristo Waefeso walikuwa wameinuliwa mara moja tu kwa wakati wote juu ya nguvu hizi za kimalaika zilizo kuu na nyingi. Kwa hiyo hawakuhitaji kuziogopa tena. Kwao huo ulikuwa ufarijiko na uhuru ambao sisi leo hatuwezi kuuelewa kwa urahisi. Lakini hapa wangeweza kufanya kosa la hatari sana. Tishio lilikuwa bado lipo, lakini si tena kwa namna ile ya kabla ya kuongoka kwao. Nguvu hizi za kiroho bado zilipaswa kuogopwa, kwa sababu waumini walikuwa tena lengo la mashambulizi. Lakini sasa lengo lilikuwa kuzuia kutekelezwa kwa nafasi yao ya juu ya ushindi katika Kristo. Nafasi hii zisingeweza tena kuwanyang'anya waumini, lakini zingeweza kuwanyang'anya maisha ndani ya nguvu ya nafasi hii, au maisha yanayotoka katika nguvu hiyo. Sasa kilichopaswa kuogopwa si nguvu za mabavu, bali hila ya Ibilisi. Hila hizi ziliwakuta ulimwenguni, kila mahali na katika kila hali ya maisha, katika ndoa na familia, kazini na kanisani. Kwa hiyo maisha ya imani yanadai uangalifu na umakini wa juu kabisa. Ni viumbe halisi na nguvu halisi, zinazotembea angani, yaani katika mazingira yetu ya karibu kabisa, zinazofanya kazi bila kukoma ili tuanguke na kushindwa. Lakini Paulo anatuona katika nafasi ya nguvu, si tu kuhusu cheo chetu, bali pia katika maisha yetu ya imani: Ndani YAKE tuna nguvu, nguvu zaidi kuliko nguvu hizi zilizoshindwa. Nje ya uweza wa Kristo hatuna nafasi yoyote, kwa sababu viumbe hawa, nguvu hizi, zina nguvu zaidi na hila zaidi kuliko sisi.

Jinsi nguvu hizi zinavyofanya kazi, mkakati wao na mbinu zao ni nini, inaonekana wazi kutokana na silaha za kiroho tunazopaswa kuzivaa. Huko silaha zetu ni **kweli, haki, amani, imani, wokovu na Neno**. Kutokana na hilo inaonekana kwamba adui anataka kuharibu maisha yetu ya imani kwa uongo, kwa udhalimu, kwa ugomvi, kwa kutoamini na kwa mashaka. **Kwa kweli kinacholengwa na adui ni maadili ya kuwa kwetu Wakristo.**

Mvuto mbaya wa majeshi haya ya mbinguni yasiyoonekana, ya kishetani, hauonekani lazima katika kupagawa na pepo, kama wengine wanavyodhani. Mvuto huu ni wa hila na wa kudanganya. Tunashughulika na malaika wa nuru, anayekuja amejivika ucha Mungu. Haihusu jambo la kustaajibisha, kwa maana ya kwamba tunashambulia na kuzikabili nguvu mbaya ili, kwa mfano, kuzifukuza kutoka mji fulani au eneo fulani. Namna hii ya kupigana vita, inayotumika katika vuguvugu la kikarismatiki, haiwezi kwa vyovyote kutolewa katika andiko hili la Paulo (wala katika andiko lingine lolote). Ingawa labda tungetarajia hivyo kwa sababu ya mambo ya giza, ulozi na uchawi katika mji wa Efeso. Hapana, **vita hivi si vita vya msalaba, si dhidi ya wasioamini wala dhidi ya mapepo**; ni vita vinavyotaka kuyapiga maisha yetu ya kiroho mahali palipo nyeti zaidi, kwa njia ya ugomvi katika ndoa, familia na kanisa. Ndani Yake tayari sasa tuna nafasi ya ushindi juu ya nguvu hizi, na kwa hiyo tunapaswa kuwa hivyo hasa na kuishi hivyo.

Inapaswa kutajwa kwamba kukutana na mapepo na watu waliopagawa kunaweza kutokea, na kunatokea. Jambo hili linahusu hasa nchi ambazo uchawi ni sehemu imara na ya ndani ya utamaduni, na kwa hiyo kupagawa na pepo kunatokea mara nyingi. Lakini waumini wa kweli, wale walioinuliwa katika Kristo juu ya nguvu hizi, hawawezi kupagawa. Mvuto wa mapepo unaweza kuingia katika maisha ya waumini, si sana kwa mzigo wa mambo ya giza, bali zaidi kwa mwenendo wa maisha wa kidunia. Kwamba ukweli huu unahusiana na ulimwengu usioonekana, leo hauthaminiwi ipasavyo!

Hatuwezi kuihusisha kila dhambi au kila kujifananisha na ulimwengu na nguvu hizi; “si nyuma ya kila kichaka kuna pepo”. Ni ulimwengu, tabia yetu ya mwili na ulimwengu wa roho vinavyotaka kutuangusha. Ni mvuto kutoka ndani, kutoka nje, na mvuto usio wa kawaida unaotoka katika ulimwengu usioonekana.

Vita vyetu vinaweza kuelezwaje, ni vya aina gani? Kutokana na maagizo ya Paulo tunapaswa kuelewa kwamba si vita vya kushambulia. Ni “kuweza kusimama”, “kupinga” na “kusimama”. Kwa hiyo

tunapaswa kuishika nafasi yetu, wala tusiache wala kusalimisha kitu cha mali ya imani yetu na ya uzoefu wetu wa imani. Silaha pekee ya kushambulia ni upanga, ambao pia ni wa lazima kwa kujihami katika mapigano ya karibu.

Hata hivyo, katika maelezo haya kuna jambo la kushambulia. Kutangaza Injili ndiko kushambulia ufalme wa giza ana kwa ana. Injili ni silaha ambayo kwayo mawindo yake yanaweza kunyang'anywa kutoka kwa Ibilisi. Viatu vizuri pamoja na utayari wa Injili ya amani vinashuhudia uwezo wa kusonga na kwenda mbele katika vita vya kuhubiri Injili.

Ingawa jambo hili halitajwi katika andiko, inatia moyo kwamba si kila vita tunavipigana peke yetu. Kikosi chetu ni jeshi la Bwana, ambamo tunasimama pamoja kanisani na kupigana kama askari wenzetu wa Kristo.

Hata hivyo, angalizo hili: Silaha hazituoti kama manyoya yanavyomwota ndege; lazima tuzivae, tuzitumie na kuzitekeleza kwa bidii katika maisha yetu ya kila siku.

Efeso na Kolosai

Kila msomaji wa Biblia anayesoma kwa utaratibu kiasi atakuwa ameona mfanano fulani, au mambo yanayolingana, katika nyaraka kwa makanisa ya miji hii miwili. Ziliandikwa wakati mmoja, kama vile Waraka kwa Filemoni pia. Kwa hiyo kujifunza kwa kuzilinganisha kuna faida kweli.

Hapa inatosha kudokeza kwamba theolojia inayoikosoa Biblia, ambayo imejiwekea kazi ya kutafuta kila kitu kisichoweza kuwa kweli, inadai kwamba Waraka kwa Wakolosai haukuandikwa na Paulo, na kwamba nao ulimtumikia mwandishi wa Waraka kwa Waefeso (ambaye pia si Paulo) kama kielelezo.

Hiyo ni nadharia moja tu kati ya nyingi. Sisi tunaamini ushuhuda ambao Maandiko yanajitolea yenyewe, yanayomtaja Paulo kuwa mwandishi, katika salamu, katikati na pia mwishoni mwa nyaraka.

Tena haishangazi kwamba makanisa mawili yaliyokuwa mbali kwa karibu kilomita 180 tu yalikuwa na matatizo, si yaleyale kabisa, lakini yanayofanana. Kwa hiyo nyaraka hizo zinaweza kuonyesha mambo kadhaa yanayolingana.

Miongoni mwa vitabu vilivyotumika:

Arnold, E. Clinton, Downers Grove, 1992, Powers of darkness: principalities & powers in Paul's letters

Arnold, E. Clinton, Eugene OR, 1989, Power and Magic, The concept of power in Ephesians

Blatt, Helmut, Marburg/Lahn, 2002, Das Geheimnis der geistlichen Waffenbrüstung

Elberfelder Übersetzung (tafsiri ya Biblia ya Kijerumani), Hückeswagen, 2005

Ellicott, C.J., London, reprint 2004, A Bible Commentary for Bible Students, Volume 8

Grant, F.W., New Jersey, 1901, The Numerical Bible,

Greijdanus, Dr. S., Kampen, 1932, Korte Verklaringen, Deel 12

Lee, Witness, Stuttgart, 1980, Der Brief des Paulus an die Epheser

Lincoln, William, Glasgow, 1980, Assembly Writer Library, Vol.II

House, H. Wayne, Marburg/Lahn, 1983, Chronologische Tabellen und Hintergrundinformationen zum NT

Keener, Craig S., Neuhausen, 1998 (1993 Inter Varsity Press), Kommentar zum kulturellen Umfeld des NT

Kelly, William, Oak Park, Lectures on the Epistle to the Ephesians

Kettling, Siegfried, 1992, Gießen, Typisch evangelisch – Grundbegriffe des Glaubens

Martin, P. Ralph, Wuppertal, 1985, Brockhaus Kommentar zur Bibel

Medema, H.P., Vaassen, 1991, De nieuwe Mens: Commentaar op de Brief van Paulus an des Efeziërs

Remmers, Arend, Hückeswagen, 2004, In Christus gesegnet, Eine Auslegung zum Epheserbrief

Smith, Hamilton, Edingburgh, The Epistle to the Ephesians, An Expository Outline

Stadelmann, Helge, Neuhausen Stuttgart, 1993, Der Epheserbrief, EDITION C-Bibelkommentar

Stott, John R.W., VTR, Nürnberg 2001, Die Botschaft des Epheserbriefes

Schmalenbach, Hanna-M., Marburg/Lahn, 2007, Frausein zur Ehre Gottes im Kontext verschiedener Kulturen

Tenney, Merrill C., Marburg/Lahn, 1979, Die Welt des Neuen Testaments

Wjst, Walter, Dillenburg, 1999, Ephesus – Aufstieg und Fall einer Großstadtgemeinde

Hoehner, Harold W., Michigan, 2002, Ephesians, An Exegetical Commentary

Peters, Benedikt, Berneck, 1991, Pulsierendes Leben, Ein Gang durch den Epheserbrief

Peters, Benedikt, Berneck, 1989, Dämonische Verstrickungen, Biblische Befreiung

Tanbihi

1. Au: na kukataa kutii.
2. Yaani njia ya Kikristo, au ukiri wa Kikristo.
3. Usomaji mwingine: Hivyo neno likakua katika nguvu ya Bwana.
4. Au: likaonyesha nguvu zake.
5. Yaani njia ya Kikristo, au ukiri wa Kikristo.
6. Yaani wawakilishi wa wananchi, waliohusika pia na sikukuu za kidini.
7. Kihalisi: kutoka kwa Zeu.